

Klæbu Historielag

Av innhold kan nevnes:

- Øl & ornamentikk i trøndersk drikkekultur
- Kong Olav V har vært der! ... Har du?
- Omfordeling av sitteplassene i Klæbu kirke, 1841
- Privatskolen på Hyttfossen
- Olga Grendstad: Klæbus første kvinnelige politiker

Årsskrift 2011

Styrets sammensetning i 2011

- Håvard Huseby, leder
- Gunhild Hovind, nestleder
- Helen Kværnø Solberg, sekretær
- Ann-Mari Haugness, kasserer
- Arne Eggan, styremedlem/leder for museumsstyret

Varamedlemmer:

- Atle Elverum
- Bente Rhoden Forseth
- Heidi Bolgnes

Gunhild Hovind flyttet i løpet av sommeren og Atle Elverum gikk da inn som nestleder

Hilsen fra styret!

Klæbu Historielag har også i år hatt aktivitet på en rekke områder. Prosjektet om utmarksområdene sør for Selbusjøen er avslutta med utgivelse av boka "Sjøbygdmarkene".

Det arbeides fortsatt med boka om Halsetheimen, utvikling av kirkegården, registrering av gamle boplasser og gamle bilder fra Klæbu. Medlemsmøtene, vandringene og historielags-turen vitner om interesse for lokalhistorie.

Det er viktig med kontakter ut over eget historielag. Vi har hatt besøk av Melhus Historielag på Teigen, besøkt Heimdal Historielag på møte om Nidelva og avslutta i år et 4-årig samarbeid med Selbu og Tydal Historielag om utgivelse av bok. Mye interessant og lærerikt i slike opplegg.

Mange av aktivitetene til historielaget er knytta til Klæbu Bygdemuseum der vi har avtale med Klæbu kommune om drift og vedlikehold. Mye dugnadsarbeid legges ned for at museet og arealene skal være tilgjengelige og attraktive for bygda. Vi har opplegg for 4-klassingene, gudstjeneste, St.Hansfeiring, familiedag og søndagsåpent museum. Mange er i sving for at folk skal få trivelige opplevelser, og vi ønsker i framtida å øke markedsføringavdisse aktivitetene for at flere skal bli kjent med museet vårt.

Redaksjonskomiteen for årsskrift og kalender sørger for at vi får interessante artikler både fra gamle dager og nyere tid. På historielagets hjemmesider finnes mye godt stoff og informasjon og dette tilbudet videreutvikles fortløpende av redaksjonen.

All aktivitet i historielaget kommer fra frivillig innsats fra medlemmene og det er mange som år etter år legger ned mye arbeid for å få gjennomført det vi driver med.

Klæbu Historielag takker derfor alle som gjennom frivillig arbeid og økonomisk støtte gir historielaget mulighet til å dekke denne delen av kulturen i Klæbu.

Klæbu, oktober 2011. Håvard Huseby, leder

Redaksjonskomitéen i 2011

En hjertelig takk til alle som har bidratt med artikler og annet til årets blad!

Kristine Stene

Marit Kleven

Aid Sæter

Wenche Harsjøen

Arne Kristiansen

Jan R. Buch

Lars Roan

Turid Dragsten

redaksjon@klabuhistorielag.no

INNHOOLD

side

- 2 Hilsen fra styret
- 4 Kulturminnedagen 2011
- 5 Øl & ornamentikk i tre
- 6 Kong Olav V har vært der! ... Har du?
- 7 Lenge før "Vassfjellet Rundt"
- 8 Medlemsturen i oktober
- 9 Klæbu Bygdemuseum
- 10 Historisk Praktbok
- 12 Minner fra 1940-45
- 14 Omfordeling av sitteplassene i kirka
- 16 Gamle postkort fra Klæbu
- 17 Storeineren
- 18 Harrytur for flere tiår siden
- 19 På vei til fest sist på 40-tallet
- 20 Husmanden tar ordet
- 22 Sangheftet på Hyttsagen
- 24 Konfirmantene fra 1951 og 1941
- 26 I hodet på et skolebarn i Sjøbygda på 1940-tallet
- 29 Utdrag fra sogneprest Jacob Hersleb Darres dagbok
- 32 Olga Grendstad, Klæbus kvinnelige politiker
- 37 Privatskolen på Hyttfossen
- 38 Utdrag fra Søbygdens Ungdomsforenings protokoll fra 1892
- 42 Soldatattest fra 1795
- 43 Fløyting i Tangvoll-elva 1949
- 44 Gravhaug på Brøttem

Bildet på framsiden:

Kråkfjellet med sine 817 meter er Klæbus høyeste fjell. Det ligger helt sør i kommunen på grensen til Melhus.

KULTURMINNEDAGEN 2011

Av Håvard Huseby

Søndag 11. september var årets kulturminnedag. Målet med kulturminnedagen er å skape forståelse og interesse for kulturminner og kulturmiljøer og å gi et bidrag til at folk blir bedre kjent i lokalmiljøet. Temaet i år var "Skjulte skatter. Spor i landskapet".

Klæbu Historielag hadde valgt kvenna i Forsethdalen og hadde samtidig lagt inn en vandring fra Tanem, gjennom Forsethgårdene og ned til Tullusbekken.

Som kjentmenn hadde vi med oss Ole Haugum, Lars Braa og Lars L. Forseth.

Turen starta ved grendahuset på Tanem og det var en enkel forsamling å holde styr på da vi ble en gjeng på 10 interesserte. Vi fikk på turen kjennskap til gamle vegtraseer og hvordan gårdene Forset Øvre og Forseth Nedre hadde utvikla seg opp gjennom tidene. Nydyrking og planering har skapt den dyrkajorda som nå drives.

Den samme slekta har bodd på Forseth i over 350 år og gården ble delt mellom to brødre av Eidsvollsmannen i 1828. Hovedlåna på Forset Øvre brant i 1945 og hele gården ble etter hvert flytta østover. Under planering av de gamle hustomtene fant Ole Haugum en stor kvernstein og denne kvernsteinen ble vårt første møte med kvenna. Det var ikke uvanlig at brukte kvernsteiner ble gjenbrukt til andre formål.

På Forseth Nedre står den karakteristiske stuelåna fra 1828 med valma tak som det er noen få eksemplarer av i bygda. Ellers et gammelt stabbur fra samme tida med spesielle vindusglass.

Turen gikk så ned til Tullusbekken og kvenna, eller mølla som en heller kan kalle den, dimensjonene tatt i betraktning. Her var det muligheter for kaffe og te og småkjeks å bite i.

Vegetasjonen rundt kvenna var rydda vekk og en kunne se for seg størrelsen som dette bygget måtte ha hatt. Det var ikke bare ei lita bekkverk.

Alt treverket er borte og muren mot bekken har rast ut. Nederste hjørne raste ut seinest sist vinter da det var store ismengder i bekken. Hvordan byggverket har sett ut over murene er det ingen dokumentasjon på. Nøyaktig byggeår er heller ikke klart, men det antas at den ble satt opp i tida fra 1750 og utover. Far til Eidsvollsmannen fikk i 1777 tre utmerkelser, der den ene var for et "smukt møllehus". Da måtte mølla være bygd og det var sikkert et staselig byggverk.

I skråningen ned for den ene muren ligger det flere utrangerte kvernsteiner i ulike størrelser. Utover dette er det ikke noen rester av ting som kan fortelle oss om drifta.

Det er svært lite opplysninger å finne om mølla, hvem som brukte den og hvor lenge den var i bruk. Det sies at den siste møllemesteren drukna da han passerte Nidelva, enten på veg til eller fra kirka.

Opp for mølla var det en dam. Det er ikke noe å se til denne nå da bekken har fylt opp området med slam gjennom lange tider, men fortsatt når bekken er stor går den inn over området.

Dammen ble også brukt til fiskedam og på Forseth Nedre er det fortsatt garn som ble brukt her.

Området blir fortsatt benevnt som "Nedi Dammen" av brukerne.

Det ble fort enighet om at dette sporet etter tidligere aktivitet burde komme mer fram. Tilgjengelighet, opplysningstavle og sikring av det som er igjen av murene er aktuelle ting. Sammen med grunneier må historielaget se på hva som kan gjøres for å få fram dette kulturminnet og gjøre det mer kjent for bygdas innbyggere.

ØL & ORNAMENTIKK I TRE I TRØNDERSK DRIKKEKULTUR

Foto. Sidsel Skjelfjord, Norges Husflidslag

Som en del av prosjektet med registrering av gjenstander i tre knytta til ølbryggerkulturen i Trøndelag, var det 5. mai registrering i Klæbu på Gamle Festsal. Norges Husflidslag står bak prosjektet og da med husflidskonsulenten i Sør-Trøndelag som prosjektleder.

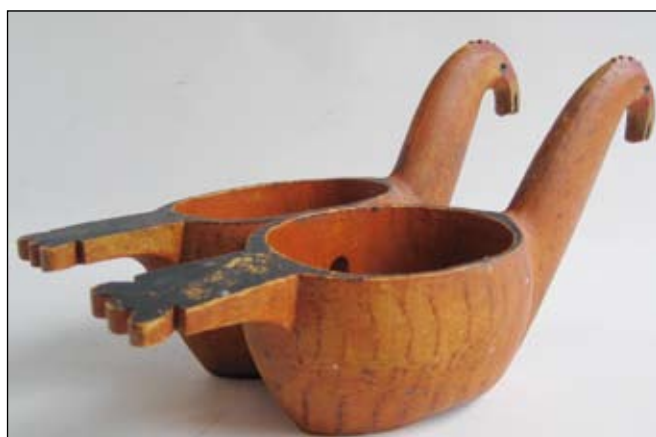
I alt ble det registrert 16 gjenstander i Klæbu. Det var ølhøner, ølboller, ølkanner, ølstaup og kagger brukt til oppbevaring. Registreringen var ganske tidkrevende med beskrivelse og målsetting av hvert enkelt objekt. Tingene ble også fotografert fra flere sider. Det ble også fastsatt fra hvilken tidsperiode tingene var fra og gjennom representanten fra Sverresborg Trøndelag

Folkemuseum fikk vi også et innblikk i hva som var karakteristisk for de enkelte periodene.

Ei dobbel ølhøne og en ølbolle fra midt på 1800-tallet var noen av de fine tingene som ble registrert.

Ølbollen har et bollerim rundt munningskanten hvor det står: Tem lysten når den luer op i barmen at den ei kvæler dig i sin om armen.

De som var til stede og de som kom med gjenstander fikk en interessant dag sammen med fagfolk.

KONG OLAV V HAR VÆRT DER ... HAR DU ?

Av Arne Kristiansen

Kråkfjellet med sine 817 meter er Klæbus høyeste fjell. Det ligger helt sør i kommunen på grensen til Melhus. Turgåere og rypejegere som har vært på Kråkfjellet de senere år vil ha oppdaget en fin hvit stein plassert ved topvarden.

På steinen er det montert ei metallplate med teksten:

***”Her rastet H.M. Kong Olav V
og Statsminister Per Borten
12. august 1969”***

Foranledningen til denne selebre fjellturen var et statsbesøk av Dronning Elisabeth II av Storbritannia, som i dagene 10. til 12. august 1969 besøkte Trondheim. Med i det kongelige følge var også Prins Philip, Prins Charles og Prinsesse Anne. Fra det norske kongehus deltok Kong Olav V og daværende kronprinspar Harald og Sonja.

Statsminister Per Borten var vert under besøket, og foruten besøk i Nidarosdomen og festmiddag i Stiftsgården, var Kong Olav og Dronning Elisabeth invitert til lunch hjemme på gården hans på Flå. Avisartikler fra dengang kan fortelle at ”det ble servert nytrukket Gaula-laks” - og - ”bordkortene var laget av bjørkenever”.

Under lunchen har nok Borten fortalt om den varierte og vakre naturen her i Trøndelag, og spurte kongen om han ville være med på fjelltur dagen etter. Vi vet ikke om kongen takket ja sånn på stående fot, men tidlig dagen etter ankom kongen i egen bil til Flå.

Der ventet et av forsvarets helikoptere som fløy Kongen og Borten inn til Kråklia oppe ved Samsjøen. Derfra gikk turen til fots i strålende høstvær opp til toppen av Kråkfjellet, en tur på drøye fem kilometer i bratt terreng. Herfra er det et vidt utsyn, og vi antar at Borten orienterte kongen litt om nabokommunen Klæbu. Forrige gang vi hadde kongelig besøk i Klæbu var 4. september 1923. Trondhjems Elektrisitetsverk hadde invitert Kong Håkon 7. til Brøttem i anledning kraftutbygging i Nidelva.

LENGE FØR “VASSFJELLET RUNDT”...

Av Arne Kristiansen

Vassfjellet (711 moh) har fra langt tilbake vært et mål for turgåere fra begge sider av fjellet. Fjellet er det vestligste punktet i Klæbu, og toppen deler vi med Melhus kommune. Navnet kommer fra gammelnorsk "Vatsfjall", der første del av navnet betyr vann. På blanke dager er det en fantastisk utsikt herfra, med Fosenfjellene og Trondheimsfjorden i nord, Trollheimen i vest og Sylan langt der i øst.

Vassfjellet Rundt-løpet gikk første gang i 1969, men lenge før det, i 20-30-åra, hadde Arbeider-ungdomslagene i Klæbu og Melhus en årlig tradisjon med å møtes på toppen av Vassfjellet en søndag i august. Bildet er fra turen de hadde i 1932, og som en ser var kvitskjorte og dress vanlig turantrekk den gang. Klæbu Arbeiderungdomslag ble stiftet i juni 1918, inspirert av kamerater fra Arbeiderungdomslaget i Trondheim. Laget fikk raskt en stor oppslutning og planlegning av eget forsamlingshus ble satt igang.

I 1922 ble tomten i Moadalen kjøpt, og etter flere års arbeid hadde laget i 1927 samlet inn 1700 kr. og fått innvilget et lån slik at de hadde ca. 4000 kr. til bygging av Folket Hus. Huset ble oppført under ledelse av byggmester Trygve Bostad, en av lagets egne medlemmer. Huset sto ferdig i 1928, og formann Johan Nervik kunne på innvielsesfesten ønske velkommen til ca. 400 mennesker, langt flere enn huset var planlagt for. Et imponerende arbeid utført av Arbeiderungdomslaget!

Klæbygger som var med på turen i 1932.

Første rekke fra venstre: Ole Bromstad f. 1884, Edvard Eggan f. 1885, Sigurd Kleven f. 1894, Johannes Nervik f. 1906, Ole Skjevik f. 1933, Karl Kleven f. 1924, Oskar Skjevik f. 1886. Annen rekke: Jon Ås f. 1909, Ingebjørg Ås, Karen Dragsten (med fletter) f. 1917.

Tredje rekke midt i bildet: Gerd Bostad f. 1916 og Marit Bromstad f. 1920.

Stående ytterst til høyre: Johannes Unsgård f. 1893.

Bak til høyre, hvitkledd: Aslaug Unsgård f. 1902.

Klæbu Historielag på nett

-
- **Startside**
 - **Aktiviteter/Møter**
 - **Årsskrift/Kalender**
 - **Klæbu Bygdemuseum**
 - **Styret/komiteer**
 - **Årsmeldinger**
 - **Komitearbeid**
 - **Referat fra turer og møter**
 - **Litt av hvert fra Klæbu**
 - **Bilder**
 - **Linker**
 - **Siden sist**
 - **Månedens bilde**
 - **Klæbu-Seniorenes Data-Forum**

Klæbu Historielag
Postboks 10, 7541 Klæbu

Hjemmesidene har ligget ute i ett par år nå, og vi er blitt noen erfaringer rikere. Interessen for sidene synes å ha vært positiv, og vi vil fortsette å bringe nytt fra laget og bygda, som vi håper vil være til nytte og glede for våre medlemmer og utflyttede klæbygger. Som menyen viser har vi med noen tradisjonelle sider som forteller hvem som sitter i styret og komiteer, vår aktivitets- og møteplan, løpende arbeidsoppgaver og årsmeldinger. Klæbu bygdemuseum og utgivelse av Årsskrift og Kalender er også blant menyvalgene. Her finner du en oversikt over alle utgivelser og artikler i årsskriftene. Under menyvalget 'Litt av fra Klæbu' tar vi sikte på å legge ut artikler som forteller litt om bygda vår, historie, steder, begivenheter, natur, mv. Vi har en stor bildesamling i laget. Under menyvalget 'Bilder' vil vi presentere et rullerende galleri hentet fra bl.a. denne samlingen, kanskje med en liten historie knyttet til. 'Klæbu-Seniorenes Data-Forum' er en del av Historielaget, og har egne sider som forteller om denne virksomheten. - Sidene har hatt 5410 besøkende de siste 2 årene, og de har 'vandret rundt' på tilsammen 38200 sider. Statistikken viser også hvor lenge de var pålogget og hvordan de fant oss. De fleste går direkte inn på <http://klabuhistorielag.no>, men mange finner oss via søk med Google eller andre søkemotorer og får treff på noe av innholdet vårt. Hvor lenge folk har vært inne varierer, noen har kommet 'feil', mens andre blir sittende lenge og ser på alt. Vi har hatt besøk fra mange land, men Amerika peker seg ut. De søker ofte etter slekt og havner som regel på artikkelen om Utvandrerne fra Klæbu. Ander sider som er mye besøkt er Aktiviteter, Styret, Årsskrift, Månedens bilde og Bilde-galleriet. Har du historier eller bilder som du synes hører hjemme her, så ta kontakt med redaksjonen eller send oss en epost.

Styret:	epost@klabuhistorielag.no
Redaksjonen:	redaksjonen@klabuhistorielag.no
Hjemmesidene:	webmaster@klabuhistorielag.no
Klæbu-Seniorene:	dataforum@klabuhistorielag.no

MEDLEMSTUR

Ref: Ingrid og Håvard Huseby - Foto: Ingeborg Liu

Søndag 2. oktober ble årets medlemstur avviklet. I år gikk turen til Hølonda hvor vi besøkte Kolbrandstad stavkirke, Hølonda skimuseum og bygdesamling, Langås fotosamling og Hølonda kirke. Harald Langås, tidligere journalist i Trønderbladet, var innleid som guide og han var en svært god formidler av historien om de stedene vi besøkte. - Vi starta turen med frokost på Høvdingen før vi satte kursen mot Hølonda og Kolbrandsdal stavkirke. Kirka lå nydelig til på en høyde, like ved stedet der den gamle kirka hadde stått fram til 1681, da den ble revet. For å komme fram til kirka gikk vi over en fredet middelalderkirkegård som en mener har vært brukt i ca 400 år.

Ideen til bygginga av denne kirka var 150-årsjubileet til Hølonda kirke i 1997. Kolbrandsdal stavkyrkjelag ble da stifta. Da starta et opplegg med dugnader og tigging og ikke mindre enn ca 150 personer har, mer eller mindre, vært med i dugnadsopplegget. Da kirka stod ferdig var det fakturert kostnader på vel 70 000 kroner, noe som vitner om en stor dugnadsinnsats og giverglede. Kirka ble innviet 9. januar 2000. Den er en enskipa stavkirke og er laget så lik en kirke fra 1200 tallet som mulig. Kirka blir brukt til ca 3 gudstjenester i løpet av sommeren, og til dåp og bryllup. Første søndag i september holder den katolske me-

nigheten i Trondheim økumenisk gudstjeneste i kirka. Etter omvisninga var det kaffe på kirkebakken. Turen gikk så videre til Skimuseet og Fotomuseet. Langås fotosamling inneholdt en mengde bilder, mesteparten fra tidsrommet 1870 til 1930. Det eldste var ei forsølva kopperplate fra 1839. Arbeidslivet var spesielt godt dokumentert. Alt foto- og framviserutstyr var innkjøpt over flere år og samlinga viste utviklinga innen fotografering fra de første enkle kameraene til dagens digitale utstyr. Hølonda skimuseum og bygdesamling lå i nabohuset, opprinnelig en gammel skole. Her var det et utall av ski, de eldste fra ca 1870 og mange kjente skiløpere hadde donert ski til museet. Det var skismurning, både heimlaga og kjøpvarer. Samlinga inneholdt også et gammelt klasserom og en dagligstue med utstyr fra rundt 1900 tallet. - På bedehuset ble det så servert nydelig hjortesteik med tilbehør, dessert og kaffe. Etter middag gikk turen til Hølonda kirke på Krokstad. Denne kirka ble bygd i 1848, den tredje i tallet på dette stedet. Et område med bosetning i over 1000 år og med en rekke gravhauger. Harald Langås avslutta guidinga si her etter en skikkelig bra dag der han ga oss et godt innblikk i lokalhistorie fra Hølonda. Hjemturen gikk så over Hovin tilbake til Klæbu.

KLÆBU BYGDEMUSEUM

Klæbu Bygdemuseum ble grunnlagt i 1975, men først i 1978 og 1979 ble eiendommene som vi forbinder med museet innkjøpt av Klæbu kommune som er eier.

Av Håvard Huseby

Utallige dugnadstimer er lagt ned på eiendommene Teigtangen og Bjørklitangen. I starten var flere organisasjoner med i tillegg til et utall av frivillige hjelpere. I dag drives museet av Klæbu Historielag som har avtale om drift og vedlikehold av museet.

Bygdemuseet framstår i dag som kjempefin arena for uteaktiviteter. Anlegget ligger fantastisk til ved Selbusjøen og gir muligheter til aktiv utfoldelse. Husene inneholder også utstyr og gjenstander som kan brukes til demonstrasjoner av tidligere tiders aktiviteter på et gårdsbruk.

I dag er en del faste arrangementer lagt til bygdemuseet. St.Hansfeiring, friluftsgudstjeneste, familiedagen i Klæbuuka og søndagsåpent museum og kafe blir besøkt av mange.

I de seinere år har vi sett en økning av bruken av andre enn historielaget. I år har vi f.eks hatt flere bryllup og en konfirmasjon der deler av museet har vært brukt. I tillegg har skoleklasser, barnehager og speiderne vært flittige brukere av arealene og da med tilgang til sanitæranlegget. Vi har allerede nå fått forespørsel om bruk til neste år. Dette ser vi som svært positivt da det skaper gode relasjoner mellom folk i bygda og bygdemuseet.

Historielaget ønsker å bygge videre på den aktiviteten vi allerede har og utvide bruken av museet. Det ligger

store muligheter i f.eks saga, smia og snekkerverkstedet i Bjørklimarka. Butikken kan videreutvikles og gjenstandene som vi har rundt omkring i husene på Teigen kan både brukes til demonstrasjoner eller være med i opplegg for fortelling hvordan ting ble utført i gamle dager. Utearealene kan kanskje brukes til forskjellige produksjoner og hvorfor ikke få på plass busker og planter som har vært i bruk før. Dette er ikke nye tanker, men vi føler at disse aktivitetene ikke har kommet så godt fram i det siste.

For å ha mulighet til å gjennomføre dette må vi ha folk som er interessert i å være med på å videreføre gamle tradisjoner. Det er mange som sitter med store kunnskaper om hvordan ting ble gjort før, både ute og inne, og kanskje kan tenke seg gi denne kunnskapen til andre.

Vi ser denne aktiviteten ikke bare som en dugnadsjobb for hver enkelt, men også som en arena for å komme sammen sosialt og være med på å utvikle Klæbu Bygdemuseum over tid.

Dette er tanker som styret i historielaget og museumsstyret, som er en del av historielaget, har syslet litt med i den seinere tida. Vi vil utover høsten og vinteren arbeide videre med tanken og setter stor pris på innspill fra andre, både enkeltpersoner og organisasjoner som kan tenke seg å være med i et slikt opplegg.

BOKA OM SJØBYGDMARKENE

HISTORISK PRAKTBOK

Av Kristine O Stene

Nå er den her, prakt-boka om Sjøbygdmarkene, som Klæbu historielag har utgitt sammen med Selbu og Tydal historielag. Boka er historisk på så mange måter. Det er første gang historielaget i Klæbu utgir ei praktbok som dette, og det er første gang laget har et så omfattende samarbeidsprosjekt med et annet historie-lag. Historisk er naturligvis også bokas innhold, som i stor grad forteller om tidligere tiders utnyttelse av utmarka sør for Selbusjøen.

Den omfangsrike undertittelen - ”fra Selbusjøen til Rensfjellet – Brøttemsmarka, Brungmarka, Hånnåmarka, Renåmarka og Håmmårsmarka” - viser at området som dekkes av boka er stort. Arealet er 140 km², fordelt på 70 km² i hver av kommunene. Manglende veiforbindelse, dype bekkdaler og høydedrag skiller Brøttemsmarka og Brungmarka fra Selbu. Likevel har det vært mye samkvem mellom Klæbu og Selbu opp gjennom tidene, ikke minst fordi Selbusjøen bandt grendene og utmarka sammen. Den første artikkelen som ble bestilt til boka i 2007 er et godt eksempel på grenseløs utmarksbruk: Liv Stamnes skriver om drakstingenes bruk av Dragstvollen på Brungmarka. Fra Draksten ble kyrne rodd over sjøen til Tangvollosen, deretter venta 4-5 timers vandring opp til vollen i Klæbu.

Lansert på radiomuseet

24. august i år ble boka om Sjøbygdmarkene lansert på Norsk Radiomuseum i Selbu. På Teigen ble 15-20 forventningsfulle klæbygger hentet med MS Jøvra. Om bord satt en stor delegasjon fra Selbu og Tydal historielag. På radiomuseet ventet rømmegrøt og spekemat før lederne av historielagene, prosjektlederne og redaktør Eivind Unsmo orienterte tilhørere og presse om den lange prosessen som ligger bak den flotte boka.

Prosjektleder Jon Høiås fra Selbu tok forsamlingen med tilbake til prosjektets spede begynnelse i 2006. Daværende leder i Selbu Tydal historielag, Gjertrud Evjen, lanserte idéen om et samarbeid med Klæbu. Ressurspersoner fra begge lagene møttes ved Småvatna, og høsten 2007 ble det nytt planleggingsmøte på Grendstadvollen. På dette møtet ble det for øvrig

bestemt at en skulle bruke navnet ”Sjøbygdmarkene” som fellesbenevnelse for områdene i prosjektet.

Fortid, nåtid og framtid

Målet for prosjektet var i følge Høiås å beskrive området og virksomhet i dag og i et historisk perspektiv. I 2008 skulle ”utmarksprosjektet” resultere i en enkel trykksak. I stedet ble det altså ei innbundet bok på 160 sider, med ca 240 bilder/illustrasjoner og vel 60 artikler levert av 12-15 skribenter. Ikke så merkelig at bokproduksjonen krevde tre år ekstra!

Klæbyggen Eivind Unsmo har hatt oppdraget med å sy bidragene sammen og finne den røde tråden. - For meg var det naturlig å tenke kronologisk; å starte med naturgrunnlaget og fjern fortid og deretter se framover mot seterdrift, skogsdrift, jakt og fiske. Unsmo la til at det her er to bygder med til dels ulike kulturer som har samarbeidet. Og når det gjelder artiklene, var spriket i stil og språk stort.

- Flesteparten av bidragsyterne i boka har liten erfaring som skribenter. Det har vært viktig å bevare det personlige preget i disse tekstene. Dette er et produkt fra historielagene med bidrag fra NGU og Viten-skapsmuséet, sa redaktør Unsmo.

Prosjektleder i Klæbu, Ivar Skei, rettet bl a blikket framover i sitt innlegg.

- Da jeg intervjuet Arild Huitfeldt til en artikkel i boka, omtalte han Brungmarka som en edelsten, som det er viktig å ivareta på en god måte. Og for oss som bruker marka, er det lett å si seg enig. Hvordan vil vindmølleparkene som er foreslått både på Klæbu- og Selbusida prege landskapet? Dette er nordvestlige delen av et nesten uberørt område, og det bør ikke være tilfeldig hvordan vi behandler området framover. Her må Klæbu og Selbu ta debattene i lag, mente Skei.

Sentrale personer under lansering av boka om Sjøbygdmarkene 24. august: Fra v. Jon Høiås (prosjektleder Selbu/Tydal historielag), Odd Svelmoe (leder Selbu/Tydal historielag), Eivind Unsmo (redaktør for boka), Jan Bjarne Kulseth (Selbutrykk), Håvard Huseby (leder Klæbu historielag og prosjektleder for Klæbu historielag 1. fase), Ivar Skei (prosjektleder for Klæbu historielag 2. fase).

Redaktør Eivind Unsmo og initiativtaker Jon Høiås fra Selbu.

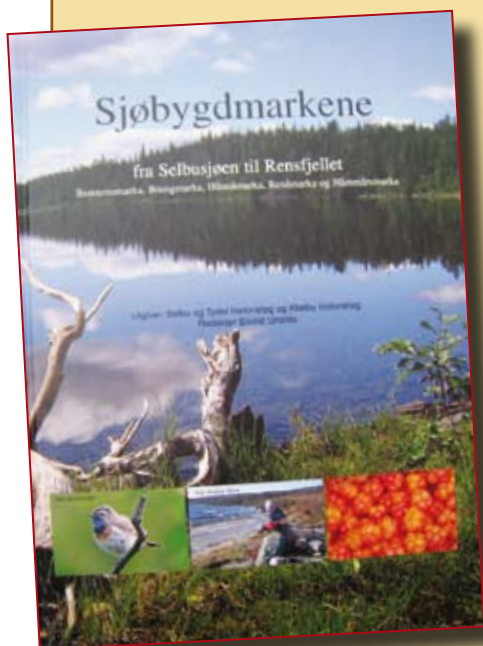
En glad gjeng fra Klæbu ombord på Jøvra etter bokalanseringa.

Julegavetips?

I Klæbu presenteres boka om Sjøbygdmarkene på historielagets medlemsmøte 2. november, men den har vært til salgs siden Kulturuka. For 300 kr kan boka kjøpes i banken, på biblioteket og på Bunnpris. - Ikke usannsynlig at den vil havne under en del juletrær i år?

Senere kommer kartet over området, som ikke ble ferdige til bokutgivelsen. – Og enda senere kommer det kanskje ei

ny bok? Leder i historielaget Håvard Huseby er ikke fremmed for tanken om ytterligere samarbeid med kollegene i øst og nevner Selbusjøen som et aktuelt tema.

Folksomt på Radiomuseet under lanseringa av boka om Sjøbygdmarkene.

MINNER FRA 1940-45

Fortalt av Arvid Aftreth (1932- 2005)
og nedtegnet av Ingebjørg Forsberg

Jeg var sju og et halvt år da annen verdenskrig brøt ut. Far var ansatt som skogsformann hos Huitfeldt & Co, og vi bodde i ei av firmaets brakker på Brøttemsnaset med saga som nærmeste nabo. Vi hadde radio, men på den tiden ble den bare slått på når det var nyheter eller noe slikt.

Den 9. april 1940 kom det et fly på lav høyde over sjøen mens mor og jeg oppholdt oss utendørs. Flyet gjorde noen runder før det forsvant, og jeg husker at mor undret seg over hva det kunne ha for nasjonalitet. Det samme gjorde Arnt Engum, f. 1896, som jobbet med å dra opp tømmer på skinnegangen fra sjøen og opp til saga. Etter hvert spredde seg nyheten om at Norge var okkupert.

I årene som fulgte kom vi på Brøttemsnaset til å oppleve tyskere på nært hold. E.-verkets brakker både på Hyttefossen og ved Korsmoen ble okkupert av tyskere, og på Pikhauget bygde de etter hvert et spaningsanlegg med milevis utsikt. Og til alt dette trengtes uante mengder ved til fyring.

I 1942 eller - 43 kom ca.15 tyskere og slo seg ned i den ledige brakka på Brøttemsnaset. Disse skulle hugge ved oppe i Brøttemsåsen og var vel for sivile å regne. De hadde med seg både kokk og to kraftige arbeidshester. Nå manglet denne brakka kjøkken, men det problemet løste de ved å legge beslag på kjøk-

kenet vårt. I ettertid må jeg le når jeg tenker på at mor og den tyske kokken Willy sto der side ved side og rørte i sine gryter, mens far samtidig loset en og annen flyktning i retning Sverige.

Mange fremmede aromaer spredde seg i kjøkkenet vårt i denne tida. Jeg husker spesielt at de krydret potetene med timian, noe jeg syntes var svært godt da vi lurte oss til å smake. Ellers spiste de mye supper. Kokken Willy hadde en stor beholder som ble fylt med varm mat og båret opp til arbeidsplassene i en bæremeis.

Sjefen for huggerlaget hette også Willy, og bar etternavnet Rosenberg. I ettertid må jeg vel kunne si at både han og mannskapet hans var vanlige hyggelige mennesker. Far hadde gjemt unna radioen vår, men Willy hadde radio som gikk for fullt. Og ville vi lytte på den så var det helt greit for ham. Og Villy Rosenberg var mest opptatt av nyhetene fra London. Det merkelige var at mannskapet ikke delte hans interesse for disse sendingene.

Kanskje hadde de ikke psyke til å høre hvordan det egentlig sto til på de ulike frontene? Mange år senere fortalte far at Willy Rosenberg ofte inviterte ham til å lytte på London.

Da det ble strengt påbudt at alle radioer skulle leveres inn tok far den vi hadde stående hjemme, og sammen rodde vi oppover sjøen. Ved Båtsteinan, ikke så langt fra Vika, gikk vi i land og gjemte den oppe i ura. Der skulle den imidlertid ikke komme til å stå særlig trygt. Tyskerne begynte nemlig å bedrive skyteøvelser med kanoner fra Byavollen med åsene på andre sida av sjøen som mål. Men da krigen var slutt viste det seg at radioen tross alt hadde overlevd anfallene.

Tyskerne trengte telefoner, og måtte derfor bygge ut nettet. I den forbindelse behøvde de stolper av skog som både var grov- og rak vokst. De fant skogen til Tønne Huitfeldt i Tangvolla godt egnet til dette formål, derfor ble far utkommandert til å følge med og blinke. Siden ble det hugging på harde livet for disse tyskerne. For å kunne slepe stokkene fram til Brøttem, skaffet de to store prammer. Derfra ble stokkene fraktet videre med lastebil.

Matmangelen gjorde seg etter hvert gjeldende, og da spesielt for oss som ikke hadde gårdsbruk. Men både hjelpsomheten og fantasien var stor. Ved et tilfelle tjuvslaktet Tønne Huitfeldt en okse slik at de som arbeidet hos ham fikk seg en kjøttbit hver.

Da var det verre med mjøl. Men det den ene manglet hadde oftest noen andre. Far kjente en man som hette Hågen Fremo på Flå. Han hadde egen kvern og var ikke uvillig til å tjuvmale korn, mot en motytelse. Og denne flåbyggen manglet bensin.

Far hadde fått tak på en sekk korn på Moen Gård og senere noe mer av samme sort fra Hauan. Og i Sjøen skole satt lærer Arnt Haugum med noen sekker fra sin bror på sist nevnte gård. Alt som manglet var en hest og ei kanne bensin.

Far kom da å tenke på at tyskerne som hogg i Tangvolla hadde et større bensinlager nede ved sjøen der. Med ei kanne i båten rodde han derfor dit ”for å høre hvordan det gikk med hogsten.”

På returen fylte han kanna og kom lykkelig heim med den. Fra Hauan stilte de med hest, og far kjørte over Lerskogen og fikk kornet malt hos Hågen Fremo.

I Tangvolla arbeidet det også russiske krigsfanger. Disse gikk på sultekost, og det ble vanlig at far hadde med matpakker til dem. Etter hvert ble det mangel på mat også for tyskerne. De tok til å gå fra dør til dør og spørre om det fantes noe å få kjøpt. En mann ved navn Aamot, - han bodde på Heimdal og var god venn med en fastboende hytteeier i Sjøbygda, - fanget kråker som han ”plukket“ og solgte til tyskerne. Da disse undret hva dette var for slags fugl, ble de opplyst om at den gikk under navnet ”filurihane...”

DA DARRE OG TRONDHJEMS STIFTS DIREKTION SATTE FOTEN NED FOR OMFORDELING AV SITTE- PLASSENE I KLÆBU KIRKE. ÅRET VAR 1841

Av Lars Braa

Stoffet til denne artikkelen er hentet fra Statsarkivet, ved Tor-Ingar Norsetrønningen.

Kilde: Nidaros biskob, Da 170 journalsaker 1841, sak nr. 29.

Det å se å bli sett, synes å ha vært en tradisjonsbærer langt bakover i tid. Kirkerommet var stedet en kunne vise til sin egen og familiens betydning i ett og alt. Innføring av ny matrikkel i forbindelse med verdien av jord og grunn, åpnet en mulighet blant aktverdige borgere å få til en omfordeling av sitteplasser i kirken. En slags aksjeutbytte, om en skal tale vår tids språk, - eller om en vil, - en vikarierende argumentasjon.

Følgende ble besluttet:

Til Trondhjems Høje Stiftamtmandskab!
Aar 1840, den 2den September holdtes efter fore-
gaaende Bekjæntgjørelse ordineret Formandskabs og
Repræsentant Møde hos Ordføreren Klokker Forsæth, alle
Medlemmer vare tilstede. Og blev da foretaget Forslag fra
Formanden i Klæboe Ole-Andreas Paulsen Guttsteen til
Omdeling af Stolestaderne i Klæboe Kirke, hvortil eenstem-
mig ble besluttet: Stolestaderne i Klæboe kirke omdeles fra
1ste Januar 1841, af, efter den nye Matr Skyld. Dog skal
denne Beslutning forend Ovrighedens Approbation udbedes,
først bekjæntgjøres for Almuen, og hos Ordføreren udlegges
til Eftersyn i fjorten Dage.
Afskriftens Rigtighed efter Forhandlingsprotocollen bevi-
dnes. L. Forsæth

Sendes tjenstligst Trondhjems Stiftsdirektion.

Trondhjems. Stift den 16 Septbr 1840. M. Lysholm.

Og slik lod denne beslutningen til Trondhjems Høje Stifts- direktion:

Klæboe Hovedkirke tæller i alt 28 Stolerom, 14 paa Mand-
siden og 14 paa Qvindesiden. Deraf benyttes Stol No 1, paa
Mandssiden af Klokkeren og Skolelæreren. No 2 af Med-
hjælperen. No 5, af Lensmanden og Underoffiserer. No 6,
der gaaer langsved Væggen ovenfor de andre Stole af ugifte
Piger. No 11, 12, 13, og 14 af Husmænd og Inderster, samt
Lemmen paa Væggene af ugifte Mandfolk. Paa Qvindesi-
den benyttes Stol No 1, til Faddrene ved Børnedaab. No 2,
til Lensmandens, Klokkerens og Medhjælperens Hustruer.
De øvrige No 3, 4, 7, 8, 9, og 10 der før har vært Inddelt til
Gaardbrugerens, og deres Hustruer, der den 2den September
sidstleden af Formandsskabet og Repræsentanterne for Klæ-
boe Sogn eenstemmig Omdeelede efter den nye Matr Skyld
Saaledes:

Stolerum No 3, saavel paa Mandssiden som Qvindesiden,
Gaardene Prestegaarden, Moen, Fjærem, Tellugen John

Evensens Brug, Krokum, Storuglen Arnt Olsens Brug, Brøt-
tem og Gellien, hvilke gaarde ere fra 3 Spdr 4 ort 21 sk. til 6
Spdr 3 ort 8sk. I Jordskyld, efter den nye Matr.

Stolrum No 4, saavel paa Mands- som Qvindesiden,
Gaardene Thanem Bardo Arntsens Brug, Nidding Erik
Olsens Brug, Ejdstue, Lilleuglen Lars Hanssens Brug,
Haugum og Solem John Olsens Brug, hvilke Gaarde ere fra
3 spdr 22sk til 3 Spdr 4ort 10 sk. i Jordskyld, efter efter den
nye Matr. Stolrum No 7, saavel paa Mands- som Qvindesi-
den, Gaardene Ulseth Lensmand Forsæths Brug, Forsæth,
Forsæth, John Evensens Underbrug, Ole Larssens Brug,
Rønningen, Lysklæth, Lysklæth, Nordseth og Nordseth,
hvilke gaarde ere fra 2 Spdr 2 ort 20 sk. Til 3 Spdr 11 sk. I
Jordskyld, efter den nye Matr.

Stolerum No 8, saavel paa Mands-som Qvindesiden,
Gaardene Sneeggen, Maalsøen, Bostad, Bostad, Solem Peder
Bergsvendsens Brug, Halseth, Huusbye, Osen og Osen,
hvilke bgaarde ere fra 1 Spdr 4 ort 23 sk. Til 2 spdr.1 ort 22
sk. i Jordskyld, efter den nye Matr.

Stolerum No 9, saavel paa Mands- som Qvindesiden,
Gaardene Torven, Thanem Ingebrigt Pedersens Enkes Brug,
Nidding John Larssens Brug, Nidding Anders Arntsens Brug,
Guttsteen, Grindstad, Næss, Bjerklie, Ulseth John Olsen
Brug, Ulseth Ole Pedersens Brug, Thanem Ole Anders. En-
kes Brug og Foshovedet, hvilke Gaarde ere fra 1 Spdr 2 ort
2 sk. Til 1 Spdr 4 ort 22 sk. I Jordskyld, efter den nye Matr.

Stolerum No 10, saavel paa Mands- som Qvindesiden,
Gaardene Storuglen Ole johnsens Brug, Øvnet, Stavlund,
Stavlund, Lilleuglen Mons Endressens Brug, Ytteruglen Peder
Olsens Brug, Storuglen Sivert Larssens Underbrug, Tangvold,
Wigen, ytteruglen Petter Olsens Brug, Ytteruglen Anders
Svendsens Underbrug, Nordsetrønning, Storuglen Eilev
Olsens Underbrug, Torsten Olsens Underbrug, Wangsmoen,
Svaalen og Øvnøret, hvilke Gaarde ere fra 16 sk. Til 1 Spdr 1
ort 15 sk. I Jordskyld, efter den nye Matr.

At denne liste har været bekjendtgjort for Almuen, og være

udlagt til Eftersyn hos undertegnede fra den 7de til 27de September sidsleden, samt at ingen haver gjort Indsigelse imot denne Omdeling bevidnes af undertegnede.
 Forsæth den 30de September 1840. Lars Forsæth. Ordfører.
 Ad No 2 ad S.T. A. L No 1240-40
 Til Trondhjems Høje Stiftsdirektion!
 Herved tilstilles den Høje Stiftsdirektion, Forslag til den af Klæboe Sogns Formandskab og Repræsentanter den 2den Sepbr dette aar eenstemmig fatede Beslutning, betreffende en nye Stoleinddeling i Klæboe Kirke, hvilviser hvor hver Gaard i Sognet skal have sin Stol, meddet ønske at nævne ærede Stiftsdirektion vil gunstigst Approberedet.
 Forsæth den 18de Novbr. 1840. L. Forsæth. Ordfører.

Det er grunn til å fastslå at dette var en viktig sak for almuen, og en kan godt tenke seg at diskusjonen gikk høyt på kirkebakken. For eller imot en endring var sakens kjerne, og mest høyroestet var sikkert de som kom dårligst ut i forhold til den nye matrikkel. Det var den som var utgangspunktet for hvor mye en skulle betale i skatt. Til og med kirkevergen rykket ut med forsvar for en nyordning, og kom med følgende tilføyelse:

I anledning af den omtalte Stoleomdeling i Klæboe Kirke finder undertegnede det ikke ubelligt, at saadan Omdeling bør finde Sted, da der Høres ofte Anke og Misnøye over bemeldte Skoledeling, i Særdeleshed naar Legning paa Almuen efter Matr Skylden foregaar, thi der befindes Gaarde fra 1 til 2 Spdr Jordskyld, som har Stolerum i No 3 og 4 medens Gaarde fra 4 til 6 Spdr maae befinde sig i Stolene No 8 og 9, af hvilken Grund vi synes rimelig at Omdeling bør skee.-

Nordseth den 18 Januar 1841.
 Arnt Nordseth. Jens Nordseth
 Klæboe Kirkeværgerere.

Det som til nå hadde foregått i skrift og tale, falt nokså urimelig ut i forhold til Bibelens lære, og sogneprest H.J. Darre fant det betimelig i klartekst å gi uttrykk for sin mening, og skrev slik:

Til dalernes Prostie! (omfattet tilliggende dalfører)
 I Anledning af den gennem Prostiet med 1ste Decbr. f. A. mig affordrede Erklæring om hvor vidt en af Klæboes ordinære Formandskab foretaget Omregulering af Stolestedene i Klæboe Kirke, for hvilken Gaarders Matriculskyld er lagt til Grund kan findes at være nødvendig, tillade jeg mig herved at afgive dette:

Da ei blot Klæboes Formandskab men ogsaa Almuen synes i senere Tid at have en særegen interesse af faa alle kommune afgifter regulere tefter den nye Matriculskyld, maa dette Hensyn formodentlig have foranledighet den foreslagne Forandring i henseende til Benyttelsen af Stolestedene- Nogen paatrængent Nødvendighed heraf formaarer jeg i det ringeste ei at indsee.-Da dog Klæboes Kirkes Huus har ubitydelige Indtægter og Udgifterne ved dens jevlige Reparation- hvilke fordeles efter Matriculskylden- naturligviis falde især paa de større Brug, kan muligens af denne Grund nogen Billighed tale for at disses Eiere ogsaa erholdt de rummeligste Pladse i Kirken. Thi at nogen Rangsyge noget Aristokrati-

om jeg maa bruge dette Udtryk- skulde i saa Henseende ville gjøre seg gjeldende ogsaa i Guds Huus, kan og bør jeg ei antage. Det er dog med Hensyn til Kirkeværgerens vedlagte Erklæring af 18de min Pligt at oplyse om, at alle Stolestedene i den lille men fo Almuen rummelige Klæboe Kirke ere situeret lige for Alter og Prædikestol saa at formeentlig Brugerne af Stolestedene No 9 kunne see, og, om de ønske det, ogsaa høre præsten og Altertjenesten lige saa godt som de der benyttede Stolene No 1.

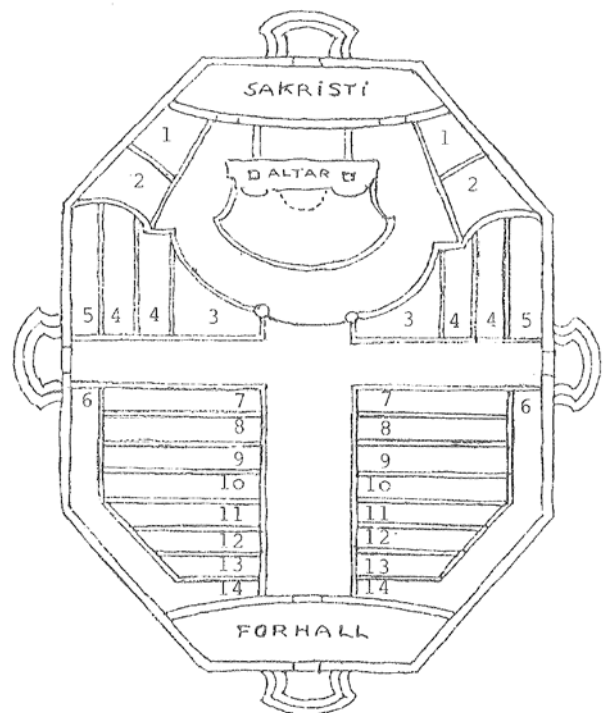
Klæbu 20de Januar 1841

H.J. Darre

Sognepresten i Meldal svarte på Darres henvendelse, og svarte slik:

Den høge Stiftdirection have i ordre af 27de November f. A forlangt min Betenkning angaaende den af Formandskabet udreeede Omregulering. I Anledning deraf maa jeg uden Forbeholden her erklære, at jeg finder den aldeles unødvendig, da de der av de større Gaardes Eyere, kunne i den lille Kirkes andre Stole, baade høre og see ligesaa godt som de mindres Eyere, hvis det ellers ikke, hvilket jeg dog ej kan tro, er Hovedsagen fra Hiine, at vide disse bag ved sig. Landsloven i 2-21-42 befaler ogsaa de der attraae de fornemeste Pladse i Kirken, at de beholde de som tilhøre deres Gaarde.

Parelius.
 Forts. side 35

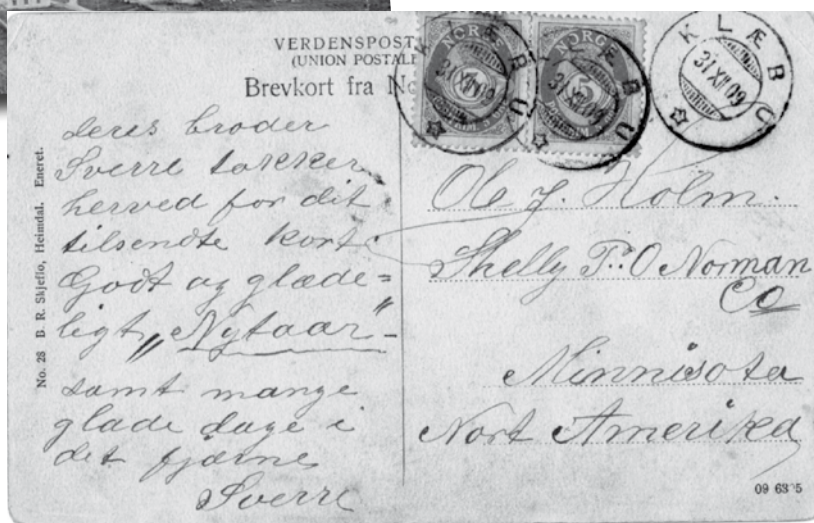

Nummerering av benkene i kirka slik som den ennå var i 1940.
 Illustrasjon hentet fra boka "Klæbu kirke 200 år".

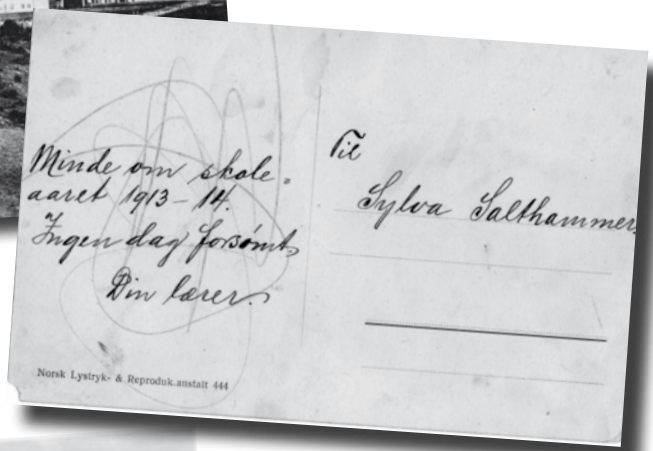
GAMLE POSTKORT FRA KLÆBU

Av Aid Sæter

I løpet av de siste 8 – 10 årene har Per Ivar Aune blitt mer og mer interessert i postkort, brev og frimerker som er knyttet til Klæbu.

Det er ingen enkel sak å få tak i / kjøpt slike gamle kort, fordi det er svært sjelden at Klæbu-kort legges ut for salg. Kortene/brevene får han stort sett kjøpt på auksjoner på internett. Slike auksjoner foregår døgnet rundt, men det kan ta flere år før et objekt fra Klæbu kommer opp. Prisene varierer voldsomt, ut fra alderen på kortet, hvilken serie det kommer fra og naturligvis tilgangen. Det finnes også auksjonskataloger der det kan være mulig å få kjøpt gamle kort og brev. Som dere ser er de eldste kortene til Per Ivar fra 1909. Nå lurer vi på om det finnes enda eldre kort med bilder fra Klæbu? Har du slike gamle kort selv, eller vet om andre som har det? Det ville være interessant om du kunne ta kontakt med en av oss i bladkomiteen, eller med Per Ivar Aune.

STOREINEREN

Av Magne Skjånes

Mine foreldre var Magnhild og Arne Skjånes. Far var sogneprest i Klæbu fra 1931 til 1952. Vi bodde på Klæbu prestegård. Jeg er født på prestegården i 1932. Vi var tre brødre, Knut eldst, så Arne, jeg var yngst. - Årsskrift for 2009 behandler store furuer i Klæbu. Hvorfor ikke andre tresorter. Einer for eksempel?

Det var ikke så vanlig å gå turer bare for turens skyld da jeg vokste opp. Folk var i utmarka i forbindelse med nyttig gjerning, seterdrift, utslått, bærplukking, jakt, fiske osv.

Far og mor var turmennesker og vi streifet litt rundt omkring i nærområdet. Badeturer til Gjellifitja var obligatorisk på ekstra varme sommerdager. Vi var alltid alene der, ingen andre fra bygda. Vi hadde med nistemmat og melk på flaske som mor bar i en kurv. Far prøvde å lære oss å svømme, men med dårlig hell. Vi syntes vannet var kaldt. Det lå en stor stein midt ute i elva og det var et mål å kunne gå dit. Det var ikke dypt, en knapp meter. Far imponerte med å dykke og komme opp med en stein i munnen. Jeg tror han juksa, putta steinen i munnen med handa. Vi streifet også en masse omring på Nordmarka. Der ble vi godt kjent. Fisket i vann og plukket multer. Ved Hallsetdammen lå det en primitiv flåte. Den lånte vi.

En dag fikk far høre at noen tømmerhuggere hadde kommet over en einer av betydelig høyde. Mange meter ble det sagt. Far snakket med Peder Hegstad, som var kirketjener, om denne eineren som var så stor. Peder hadde fått greie på hvor det var og ville gjerne være vegviser.

Så en fin sommerdag la vi av gårde, far, oss tre guttene og Peder Hegstad. Det må ha vært i slutten av krigen. Jeg kan ikke huske nøyaktig hvor vi gikk, men det var forbi Borgen. Der gikk det en veg oppover forbi vannreservoaret til Pleiehjemmet. Jeg mener at da vi kom opp på høyden dreide vi sørover. Det må ha vært sør for Byatjønna i området ved Svarthammaren.

Vi hadde ikke med målbånd. Vi fikk derfor ikke målt høyden. Men hvis man antar at Peder var ca 180 cm høy så skulle det kunne antas at eineren hadde en høyde på ca 6 meter. Det ble fortalt at ingen hadde

sett en slik svær einer tidligere. Den hadde stått helt inntil ei svær gran og ”duknet” frem da den ble felt. På bildet ser vi stubben etter grana.

På min tid var einer av den dimensjonen totalt ukjent. Kanskje andre kan fortelle om einer av lignende størrelse i Klæbu. Og kan noen fortelle om eineren står der fremdeles. Einer kan bli svært gammel.

Historien ga meg i hvert fall anledning til å vise bilde av Peder Hegstad. En hedersmann som min far satte stor pris på.

Storeineren i Nordmarka med Peder Hegstad ved siden av. Vi guttene klatret opp i treet. Arne nederst, så Knut og jeg i toppen. Toppen var vokst som en spiral som jeg kunne sitte på.

HARRYTUR

FOR FLERE TIÅR SIDEN

Av Sverre Gjølga

For en del år tilbake startet Torleifs Turbuss med handleturer til Storlien og Åre. Et par turer gikk fra Klæbu sentrum, og mange klæbygger kasta seg over tilbudet da det var svært rimelig. Tobakk, flesk og polvarer var svært billig i Sverige, sett i forhold til priser her hjemme.

Alle gledet seg til å få trække litt i butikkenene i Åre, men samtidig var de litt aspenste på kronkursen. Til stor munterhet forærer Torleif oss et par feite historier fra en tidligere tur. Stemningen i bussen er på et meget høyt nivå når vi stopper i Meråker for å innta en kopp kaffe med småkaker. Vi passerer Storlien i fint driv, og ruller i utforbakkene mot Åre. Snart er vi ved Handøl der Carl Gustav Armfeldt kom fram med restene av hæren som skulle innta Trondheim i 1718. Armfeldt, som var friherre, hadde høy militær rang og var general og øverstkommanderende i Finland under den store nordiske krigen. I 1718 bestemte Armfeldt seg for å erobre Trondheim. Men dessverre, Carl den 12. falt 30. november ved Fredriksten festning dette året, derfor ble det bare en "handletur" for Armfeldt i Trondheim. Det strides fremdeles om kongen falt for en norsk eller en svensk kule. En gammel mann fra Jemtland fortalte meg at det blei opprettet et feltlasarett i Handøl. Her fikk soldater som hadde store frostskafer amputert både armer og bein. Bedøvende midler var mangelvare den gang, derfor blei soldatene dopet med en kraftig dose sprit før de blei reipa fast til benken og amputasjon kunne foretas. Det hele foregikk under rop og jammer. En makaber forestilling! Men, skulle de berge livet var det nødvendig å amputere, ifølge mannen fra Jemtland. Vel fremme i Åre får vi en orientering av sjåføren om tollene, og varer vi kan ta med oss inn i Norge. Når sjåføren åpner bussdøra virker det hele som et saueslipp i april. Folk stormer til alle

affærer (butikker). Mannfolkene setter kursen mot "Bolagen" og handlelysten er stor. Damene setter inn støtet mot Konsum, og grisen har vel aldri fått slik medfart som i dag. Det må være "dyrplageri" å skjære så uforskammet av grisen. Handlelystne nordmenn gjør at svenskene ikke har vært så blide siden Svend Selanger Erikson vant i Holmenkollen i 1939.

Etter hvert som rommene under bussen blir oppfylt av varer, låses lukene. Ingen tenker på tollene på Storlien!

Det har vært en anstrengende dag, kanskje verst for lommeboka. Noen av de reisende begynner faktisk å sture litt. Kanskje har det gått for mange penger? Verst var det med stakkars Serine som hadde fått med penger til 10 esker snus.

Hun hadde glemt å kjøpe snus til Einar. Nå satt hun og gråt sine bitre tårer, mens hun talte opp mynter med broderfolkets logo på. Hun måtte ha snus for enhver pris, ellers kom det til å bli huskestue når hun kom heim til Einar. Kl 1600 setter vi kurs for Trondheim. Det kan virke som alle er slitne etter Åreturen, eller er det kronkurs og valutaflukt som er årsak til at vi er blitt litt tafatte? I det vi nærmer oss Enafors er det tydelig at flere passasjerer blir litt urolige og lurer på hvor strenge de kan være i tollene. Etter hvert som vi nærmer oss Storlien blir do-trafikken merkbart økende. Det er tydelig at mange har fått mageknip og gruer seg til tollene. Kanskje står Carl Gustavs våpendragere på Storlien og vil ha flere penger av oss?

PÅ VEI TIL FEST SIST PÅ 40-TALLET - OG LITT OM FESTENE DENGANG

Av Wenche Harsjøen. Intervju med Marit Kleven

Jeg kunne vel være i 16-17-årsalderen begynte Marit. Det var fest oppi Moadalen - og jeg skulle iveri. Og da var det jo bare å ta beina fatt, for bil hadde vi ikke. Jeg hadde pynta meg for anledningen og tatt på meg foldaskjørt, beksømsko og hvite strikke-strømper.

Vi var en gjeng som hadde snakket sammen på forhånd om at vi skulle møtes og gå i lag. Vi fra Villmoen nedom Sørborgen hadde et stykke å gå, så det var gjerne vi som startet. Da vi kom til Børgjordet kom Fosseidekaran, både Ole og Kåre. Flere kom til underveis, både på Hjellien, Storvold og på Torven. På Strøket var det mange som hadde møtt opp, for det var her det bodde flest folk. Birger Holthe var her, likeså Dagfinn Fjærli, Dagrún, Asbjørn og Ingvar Husby. I flokk og følge gikk vi, sang og vitset og hadde det svært så moro. Jeg kan ikke huske at jeg så ei brennevins- eller ølflaske underveis. Vi trengte ikke det for å ha det artig. Det kostet heller ikke all verden å komme seg på fest da. Bare noen få kroner i inngangspenger. Vel inne i fest-salen så vi Leif Østlyng som satt på scenekanten og spilte trekkspill. Det var som regel han som spilte i Moadalen. Han hadde den eiendommelige vanen at midt i en låt så satte han i et skikkelig kaillkaut. Til stor forlystelse for oss alle. Det var ofte så mye leven i lokalet at vi ikke hørte musikken, for det fantes jo ikke mikrofoner på den tida.

Både kaffe og brød ble solgt på lokalet. Noen hadde tatt med seg flasker på innerlomma, men de kom aldri opp på bordet. Karan gikk isteden attom nova og tok seg en tår. Noen kom selvfølgelig i tottene på hverandre da også, men det skjedde helst på travfestene som ble arrangert på Ljosheim.

Vi treftes alle på lokalet, både kailler og kjerringer, unge og gamle, ektepar og enslige. De nykonfirmerte sto med nysjerrige øyne og så på de eldre og mer garvede fest-deltakerne. Og så danset vi sammen med hverandre. Vi svingte oss til både pols, reinlender, pariserpolka, foxtrott, tango og valsetakter.

Loddsalg var det, og ofte var det bløtkake som var premien. Jeg husker en gang det var en kaill som vant. Han tok eska med bløtkaka i, satte den på høykant under armen før han vandret hjemover.

Til betaling av spellemannen ble det skranglet, og da gikk hatten rundt helt på slutten av festen

På hjemturen var vi mange sammen da også. Noen hadde fått seg en kjæreste i løpet av kvelden, og vi slo alle følge.

Da gikk turen gjerne innom spisebrakka på Sveananlegget. Det var populært å ta seg en pause der og fortelle hverandre spøkeshistorier.

Det var også tradisjon for flere fester gjennom året. Vi dro til Moadalen 2. juledag, og 4. juledag treftes vi på Ljosheim. Var det skuddår hadde vi skuddårsfest med revy. Da var det lokalt stoff og hendelser som ble fremført. Og det var mange som fikk passet sitt påskrevet da! På onnatausfesten kom det også mange utenfra bygda, som var her som arbeidsfolk. De kom både fra Hitra og Frøya, og en del av dem ble igjen og gifta seg her.

Onnatausfesten var en korgfest. Da stilte kvinnfolka med korgene med godsaker i, og så ble korgene auksjonert ut. Den som kjøpte korga måtte da be med seg den som hadde gitt den. Det var bestandig spennende for oss damene å se hvem som kjøpte korga vår.

Spell-laget var en gruppe innenfor Ungdomslaget som satte opp skuespill. De ble gjerne fremført på 17. mai. Jeg husker oppsetninger som "Taterjenta", "Gammelkaran på Storebø" og "No brinn det". Flotte oppsetninger og fine kulisser. I mai hadde Arbeiderungdomslaget skuespill i Moadalen. Det var skuespill og høytidelig tale først, og fest etterpå. Og den gang var det ingen regler om at det måtte avsluttes kl 02.00.

Det var ikke noe ødeleggelse av inventar på festene den gang. Ikke noe hærverk heller.

Vi trengte ikke så mye for å ha det artig. Det var ikke all verden som skulle til for å more oss.

For mye moro – det hadde vi!!

KERR HA DET VERTTE TÅ STUGGULÁNNA HINNA KRESTINE OG HASS MARTIN?

Av Husmanden i Sjøbygden

Det bli vesst itj ainna raa einn at Husmanden lyt flott frá Måssåhauga. Aillfaill over skarpast vintern. For stuggu, som ha stått stø på gråsteinsmura sea aten søttitalet, ha byinnt å røv på sæ. Det mærttes for nå' år sea. Det va som om trappstein flotta sæ lenger og lenger frá husvægga. Og no ha det vertte så travale at Husmanden lyt skrávva hælainna æln for å kámma sæ innpå dørstokken.

Det kuinn sjølsagt várrá tæla som kuinn te det, men når det byinnt å ry mássá tu máfarám i eininjen og kammersvæggen vart så skjeiv at hákkáskjøten ávva sængbænken slæft, da to Husmanden fæltá át sæ. Síst året ha d'itj verre fritt for at rafta på sjøsida ha sigge og. Husmanden ha probert å skol opp stuggu, men utpå návám vil d'itj stæm med lodstokka læll. Og borti gruvsteina hæng skjælingshákkáinn så skeivt at det går snart itj an å hæng dit kaffekjeln uta at hælta rinn tu 'ám.

Og kerr kjæm sæ slekt tå? Husmanden ha i alle ár verre pápassale med vøl stuggu. Tjurrubræ vassbrætta, lægg ny bjørknæver på taket når det ha trångtes, tett att høla ætte hakkspætten og stø opp murpipa når deinn ha byinnt å haill utát bækká. Men lik rætt så forfærs det på Måssåhauga. I vinter va det sánn kaill strákká at 'n skuill itj tru det faintes stubbgølv. Dæffor bli Husmanden nødd te å finn sæ ainna losji over skarpast vintern. Og det va da 'n kom te å teintj på stuggulánna hinna Krestine og hass Martin. For fekk Husmanden lán kammersloftet i øver-Halset så mátt det gå an å låsser inn a Dagros hos 'ám Lars innpå Halsetmoa.

Det e trafikken ætte veia her 'pi Sjøbygden som ødelægg stuggu for Husmanden. Når Klæburuta kjæm skompainn så reste heile greinna. For itj å snakk om når Hauinn og Ramlon fær og ránná ætte veia med bilám sinn. Da skramle det te og med ti omnsringám på Måssåhauga. Rett-no ha dæm skákká stuggu tå syllmura de derrainn.

Det gjekk vel an om 'n ha náa nøtte tå de der karrám.

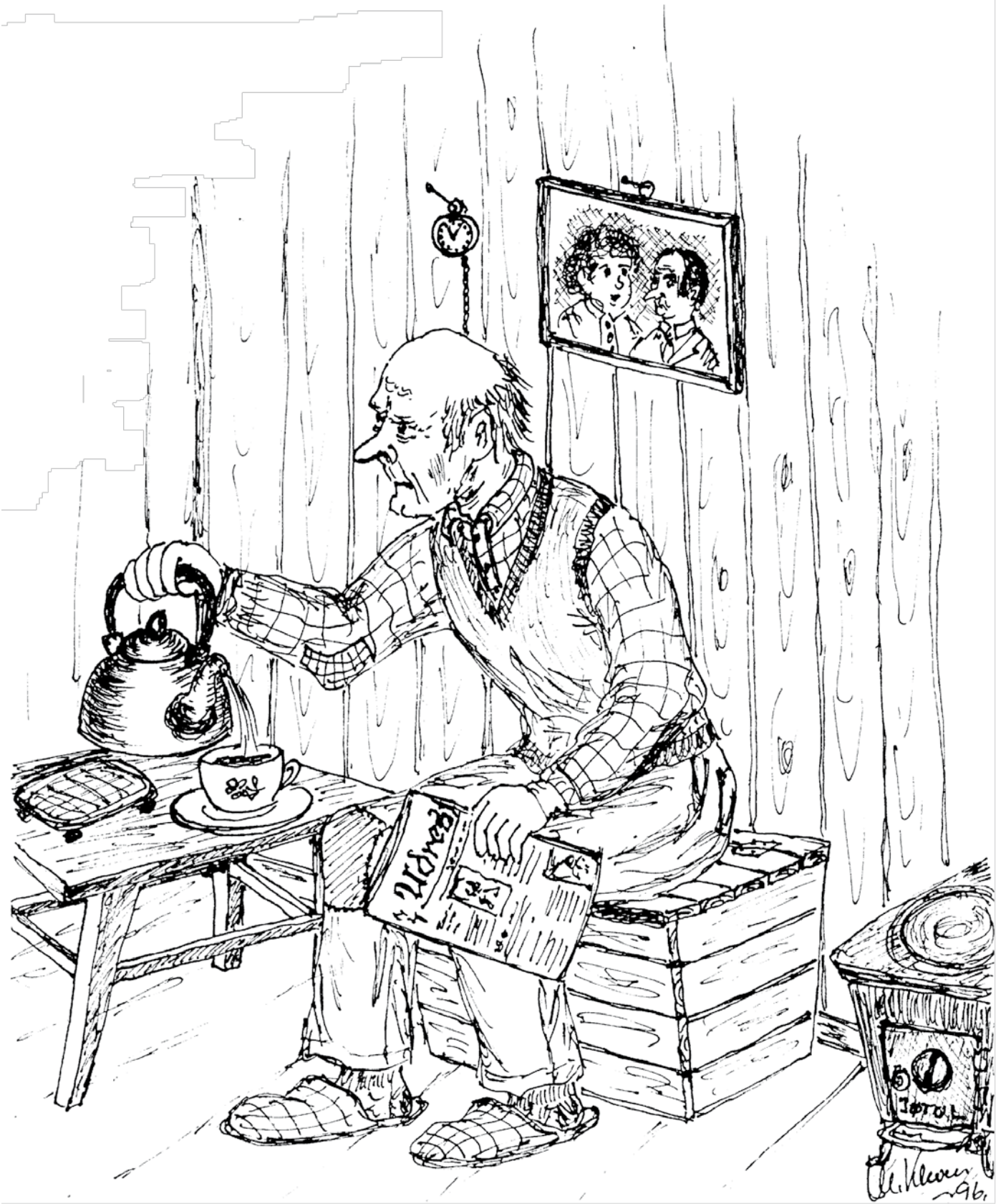
Om dæm va såpass att dæm to med sæ skollo og rasket her frá grejn når dæm fær vein dinn sámmá. Men du gjær itj tru det. Nei, skollo sætt dæm att, både dæm og Klæburuta. Deinn lyt dæm kámma eins ærend frá Mælhus og fá ti. Og kvar gång når ná tå de der bilám fær og bánná ætte veia så desse og supp det ti heile Måssåhaugen. E det rart at stuggu e på vei å dætt ned?

Men kerr ha det vertte tå stuggulánna 'pi øver-Halsetn? Da Husmanden gjekk dit for å ting sæ på losji va a bort. Tinstuggu óg. Men uti pottet-ákra hass Martin va det komme opp my hus. Der ság det ut som i byn, for husa sto så tett og va så høg at dæm mátt ha sætt dinn ein stuggu oppá dinn ainner for å fá det te å ruv.

Egentle e d'itj så gæli om Husmanden slæ sæ ned nerri blankbygden ei styinn heill. Ein gammel sjøbygg med så lang fartstid kuinn gi olfórarn goe ræe om kelles bygda ska styras og samtile heill lite kustus med forstainnara borti banka.

Át vukkuinn ska Husmanden ta sæ ein tur nerri blankbygda og snakk med olfórara. For hainn bor søye romsle. Og det káinn itj várrá meninga at hainn og kánná hass ska sett toeina borti dinn der stor Herrstuggu, mea ein stakkars pangsjonist frá Sjøbygden e så godt som huslaus.

Men kerr ha det vertte tå stuggulánna hinna Krestine og hass Martin? Du ska gjærn sjå dæm ha drigge deinn borti Trøbakkinn og resst a på kaint der?

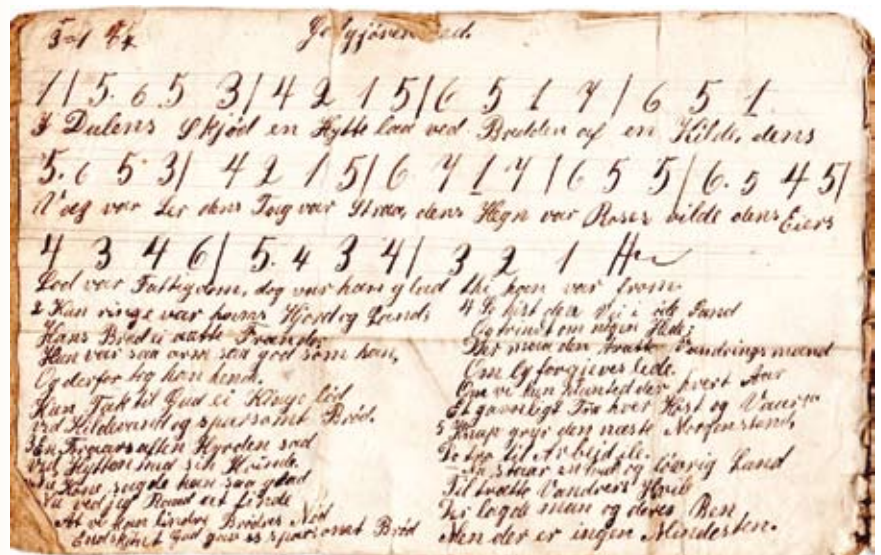

SANGHEFTET PÅ HYTTTSAGEN

Av Arne Kristiansen

I framskapet på Hyttsagen, mellom gamle Huspostiller og Psalmebøker, sto dette håndskrevne sangheftet gjemt. Hefтет inneholder sangtekster med siffernoter, sirlig skrevet med penn og blekk. Siffernotesystemet ble utviklet i begynnelsen av 1800-tallet, og ble mye brukt i sangundervisning og salmodikonspill i skolen.

Iken Boyer Sang

1 76/55/654/33/573/223/432/17/223/42/334/1
 Nisser og Dverge bygge i Bjergene, mens vi skal høre
 53/667/153/522/104
 Der er alle herude, thi mens vi synger, mens vi i Høje
 9. Ivarer vi Bjergene i Luffen, med Hørd.
 2. jeg lader Rose dyge og store Muller i Graas Iken og
 1. Blaa Iken og Flørd, thi mens vi synger, mens vi
 4. Høje Ivarer og Bjergene i Hørd og Ivarer.
 3. Høje Ivarer og Bjergene i Hørd og Ivarer.
 2. Høje Ivarer og Bjergene i Hørd og Ivarer.
 1. Høje Ivarer og Bjergene i Hørd og Ivarer.

En Marsang

(7-1) 14.

1 333 | 3.5 | 54 43 | 322 1 | 722 2 | 257 | 332 2 | 1
 111 | 1.3 | 32 21 | 1996 | 5777 | 772 | 1199 | 1

værdelig oval.

ms | 5.4 | 3.5 | 1543 | 322 1 | 922 1 | 9.5.4 | 332 2 | 1
 351 | 3.2 | 1.3 | 33 21 | 1996 | 5777 | 772 | 1199 | 1

værdelig oval.

Teles Teles la her ja lyktigt det er i Nord blandt Fjel og Lyng Fjord
 Her Fjelen skalle her
 Nye Bred den vunderes Bredde Førges
 Nye god den vunderes Bredde Førges
 Glemmer den Bredde her er

Bruen Bruen Bruen Bruen Bruen Bruen for Lyktigt det er i Nord blandt Fjel og Lyng Fjord

Imaafuglene paa Juleheft

5/1 2 7 12/33 75/1 12 33 4/5.3 2/1 7/12. 1

nikom, lille Sisik! følg med! følg med!
 3 2 5 33/2. 7 7 Et herligt juleheftsmaal jeg ved.
 ha ha ja ja Et herligt juleheftsmaal jeg ved.
 2 En fattig Kuskant bag Skoven bor. Han gir os et sig
 iaar som ifør ha ha ja ja Han gir os et sig
 iaar som ifør
 3 Han er en Kuskant bag Skoven bor. Han gir os et sig

For Jesu Skyld saa gjør han det ha ha ja ja
 Og når du Imaasisik! stur ei saa. Men følg
 med din Fatter, Sparren graa! ha ha ja ja
 5 jeg kalder mig graa, skjønt jeg er gal. Thi jeg
 har pyntet mig nu til jul ha ha ja ja
 Det fyger høit over Bondens Tøge I Siget

Heftet har 16 sider, sydd sammen i ryggen med ulltråd, og måler 16 x 10 cm. Omslaget er illustrert med tegninger og kan ha vært forsiden på ei skrivebok eller blokk. Tegningene er blant annet fra Paris, hvor vi ser bruene over Seinen og Notre Dame katedral. I heftet finner vi 9 sanger, blant annet disse; 'I Dalens Skjød en Hytte laa' av Thomas Thaarup, 'Nisser og Dverge' – 'Bekken går i engen' – 'Se Norges blomsterdal' og 'Kom lille Sisik', alle av Henrik Wergeland, 'En Erindring' av Johan Sebastian Welhaven og 'Isfarten – Kung Ring med sin Drottning' hentet fra Frithiovs Saga, et diktverk av Esaias Tegnér. Det står ingen signatur på heftet, men på omslaget står årstallet 1866 og navnene Guldbland og Marit, det er derfor grunn til å tro at det er Peder Johnsen Hyttsagen, far til disse, som har skrevet heftet. Han kom til Hyttsagen en gang på 1840-tallet, og er beskrevet som en lystig kar som ofte stemte i med en sang. Peder var født 17. november 1812 (Storkleinåret) på Korsmoen og gift med Magnhild Gudbrandsdatter (1815-1908) fra Flå. De fikk 4 barn, Beret f. 1846, Guldbland f. 1848, John f. 1852, d. 1939 og Marit f. 1857, d. 1935. De brukte alle navnet Hyttsagen. Magnhild døde i 1908, og Guldbland som på den tid var sagemester hos Huitfeldt tok over gården. Sønnen John, bedre kjent som Jo Hyttsagen, var en oppfinner og tusenkunstner. Han bygde en sin egen fiolin, og må ha arvet farens interesse for musikk. Det berettes at han skrev et notehefte for salmodikon til flere sangtekster. Vi kan vel anta at også han brukte siffernoter. Fiolinen henger fremdeles på Hyttsagen, men noteheftet er gått tapt.

60-års konfirmanter

1951

*Fra venstre: Ola Østhus, Perly Petrine Mastad, Kari Margrete Aferet og Jostein Bernhard Berg.
Prest er Arne Skjånes.*

70-års konfirmanter

1941

1 r. v: Margit Husby, Ruth Larsen, Klara Eidsstu, Arne Skjånes, Astrid Marie Fjerli, Astrid Engum, Beret Margrethe Forseth. 2.r. v: Ole Tømmervold, Emil Theodor Nervik, Anne Tømmervold, Gunvor Kristine Østlyng, Ingeborg Bye, Ruth Solveig Amalie Kristiansen, Kolbjørn Brå, Asbjørn Varmdal. 3. r. v: Sverre Gjøl gali, Svend Hegstad, Sverre Magne Storø, Gudmund Røstum, Paul Konrad Eggen, John Berg, Kåre Hegstad, Ole Kåre Moen.

I HODET PÅ ET SKOLEBARN I SJØBYGDA PÅ 1940-TALLET

Av Ingebjørg Forsberg

I ufredstider søker menneskene alltid forklaringer i den eldste av vår kulturs skrifter – Bibelen. Så var det også under siste verdenskrig. Far, som kom fra et strengt religiøst hjem, var svært opptatt av Johannes Åpenbarelse med det profeterte "Dyret" som vil forebude Jordens undergang. Dette var han ikke alene om. Dette "Dyret" har i tidenes løp blitt tolket både som Keiser Nero, Svartedauen, Napoleon m.fl. Og under siste verdenskrig var turen kommet til Hitler. Jeg vet at far lufta denne teorien med presten som var inne på samme tanke.

Kristendomslære var skolens viktigste fag, noe som vår velmenende lærer la sin fulle tyngde i. Ingen kunne Luthers katekes med forklaringer som vi. Ingen slo heller oss sjøbygger på fingrene når det gjalt å rable salmevers og sitat fra både Gamle og Nye Testamentet. Vi satt med ørene på stilk og lyttet til vårt idol og hans tolkninger om hva som ble regnet som synd og hva som ville skje med de brødefulle på den Ytterste Dagen. En dag som f.ø. alle mente var nær forestående i følge tidens tegn med både sol- og måneformørkelser. Det hele hørt skremmende ut, men vi tilhørte generasjonen som aldri kom på tanken å stille noen spørsmål. Men Gunnar, en av klassens mindre flittige, hadde imidlertid blitt så fenget av vår kulturs eldste historie at han en dag rakte opp handa og spurte: "Du sei at gutainn hinna Eva og hass Adam gifta sæ, men kerr fekk dæm ti kvinnfolk hæn dæm da?" Da brast det for den gode læreren. For uvanlighetens skyld mista han totalt konseptene og freste fram noe om heimer som mangla både opplysning og ærefrykt. Sjø! sprang jeg heim med pusten i halsen og fortalte far om den skandaløse Gunnar. Men far lo og sa at den gutten var nok skolens mest tenkende elev. Hva han mente med dette kom jeg siden til å grunne mye på.

Utover skolegangen fantes det lite stimulanse for oss barn og tenåringer. Men iblant hendte det at Jonetta inviterte oss jenter hjem til seg i skulstuggu på kveldene. Dette var umåtelig populært. Da leste hun noe oppbyggelig for oss, spilte gitar og sang. Hun hadde en nydelig stemme, og en av hennes favoritt-

sanger var: "Jeg drømte jeg sto foran himmelens port" og sluttet med "Ensom, ensom ved den himmelske port." Mens hun sang ble hun alldeles illrød i ansiktet for siden å bli så beveget at hun gråt. Budskapet var klart og tydelig i slike sammenhenger: Den som ikke skjøttet seg her på jorden kom til å hamne i den evige avgrunnens gys. Jeg forgudet Jonetta, men disse gråteriene hennes skapte forvirring.

Enkelte søndager kunne det også være "læsna" ute i skulstuggu som alltid var fullsatt ved slike tilfeller. Og når Grendstadmajn hadde fått løsna på knappene i stortrøya og slapp løs i "Ånd over ånder, kom ned fra det høie" løfta seg nesten taket. Han var en fryd å høre, men merkelig nok gråt han aldri etterpå. Dette syntes jeg var rart, men forsto etter hvert at han tilhørte dem som hadde skikket seg og derfor ikke hadde noe å hverken angre eller frykte.

Krigens grusomheter var noe som opptok alle voksnes samtaler. Avisene kom med jevnlig bud om nordmenn som hadde blitt fengslet eller uten videre henrettet. Heime hos oss sto ofte rømlinger på trappa og ville ha hjelp med å komme videre til Sverige liksom at tyske soldater plutselig kunne stå på tunet. På Pikhaugen, høgt over Sjøbygda, hadde tyskerne bygd et vaktårn og rigget opp store kikkerter. Disse var så effektive at spanerne kunne se hva folket i Dragstgrenda hadde på brødskiva, sa de voksne. Skrekken var til å ta på. Bjørkligrenda fikk ikke elektrisitet før en stund inn på 1950-tallet. Under krigen satt vi derfor bak blendningsgardinene under osende parafin-lamper eller stinkende karbidlykter.

En mørk høstkveld kom den virkelige uhyggen til grenda. Hva som hadde hendt var jeg for liten til å begripe, men skrekken sto som meisla i de voksnes ansikter. En sjøbygg hadde blitt henrettet av tyskerne. Det hele var mer enn ufattelig for alle, men i min barnehjerne vokste en forklaring fram: De der oppe på Pikhaugen måtte ha sett noe i kikkerten sin som de ikke likte hjemme hos ham. Annen forklaring fant jeg ikke og de voksne var tause. Samtidig hørte jeg far hviske noe til mor om at "en vet aldri hvor lenge en får være heime..." Men jeg fant en trygghet i at vi hadde blendningsgardiner som tyskerne umulig kunne få til å se igjennom.

På somrene kunne noen frikirker komme til Sjøbygda. Da satte de opp et stort telt ved vognbua til Haldor Grendstad og holdt bønnemøter for fullsatt hus. Anna i Moa var ellers en som vi barn og unge hadde et godt forhold til. Hun hadde dessuten for det meste ei potetkake eller slikt å by på. Og når den lune Johannes satt på sengbenken borte i mastu var det trygt og godt å få sitte inntil ham og småsnakke ei stund. I potetonene konkurrerte vi barn om å få komme til Moa og hjelpe til. Iblant hendte det også at Anna og Johannes inviterte til bønnemøte. Da gikk vi unge dit i samla tropp, sang og lytta til de voksnes utfoldelser, vidnesbyrd og stille gråt. Men til tross for denne tveetydige gråten fanns ei ro og fordraglighet over både Anna i Moa og Jonetta ute i skulstuggu. Jeg likte å være i nærheten av dem.

Spådommer om jordens undergang var stadig i omløp, noe som skapte en redsel som ikke var til å leve med. Pratet om kommende sol- og måneformørkelser var annet som bekreftet at dommedagen var å vente når

som helst. Min verden var stor, skremmende og uforutseende, og voksenverden tedde seg lukket, nervøs og svært lite informativ. Jeg grudde meg iblant for kvelden og natta, for da kunne jeg bli liggende å gruble på det jeg hadde hørt. Var det sant at Jesus kunne komme hvilken dag som helst? Og i tilfelle; hvor kom han til å lande? Sjøbygda var jo tross alt ganske stor, - strakk seg enda ned til Svebakken.

Ungguttene Martin "frammi gåla" hadde vært uheldig og hogd seg styggt i ene beinet under arbeide i skogen. I flere uker ble han sittende med et sår som ikke ville lege. "Det e kleint e grokjøtt ti åm Martin" mente de voksne. Men jeg visste bedre ettersom jeg flere ganger hadde hørt ham banne. No hadde straffa kommet, annet kunne det ikke være. Jeg kunne bare ikke slippe tanken på hvordan det skulle ende for ham. Ville tyskerne til sist komme å ta med seg Martin, slik de hadde gjort med mange andre? Skrekken sto der som en mørk vegg.

Jeg var en svært ukonsentrert skoleelev de første årene. Tankene kretset stadig omkring alt truende og trist, og iblant kunne jeg ta til å gråte midt i timen. Men etter ei stund i gyngestolen inne hos Jonetta kom jeg til hektene igjen. I karakterboka radet karakterene NG seg opp. Det var egentlig bare emnet Kristendomsleære som tilsa at jeg ikke var direkte evneveik. Tyske fly kom alt som oftest dundrende over Sjøbygda på vei mot Værnes. De voksne snakka med forferdelse om at disse kunne ha noe ombord som het bombe eller "bomm" som de sa. Ei "bomm" drepte mennesker, ødela hus, ja alt den traff. Men hva var ei "bomm" gjort av?

Det eneste jeg kjente til i den veien var de sammenlenka stokkene som til visse tider ble rodd utover sjøen for å binde sammen tømmerkleser. ”No ro dæm bomm” pleide de voksne si da. Ei slik ”bomm” var naturligvis fæle saker hvis den ble sleppt ned fra lufta, så mye kunne jeg forstå.. Og tyskerne hadde sikkert gjort sine ”bommer” av jernstokker. Derfor var det tryggest å holde seg våken så lenge som mulig i tillfelle de skulle komme på natta og kaste slike uhyrer over Bjørklia.

Gjennom skolevinduet kunne jeg ofte betrakte den låghalte Ane Dala (f.1859) når hun gikk og sank på ute kring Bekkdalen. Dagene til ende kunne hun gå der og slepe heim greiner og kvist, tilsynelatende uberørt av flydur og det som verre var. Hun hadde sikkert aldri hørt snakk om det de kalte for ”bomm” og visste derfor ikke hva disse flyene kunne ha i lasten. Men hennes sinnsro berodde nok mest på at hun bodde så nære skulstuggu og derfor kunne springe dit og sitte i gyngestolen hennes Jonetta så fort redselen tok overhand. En skulle ha bodd på Dala.

Jeg var sterkt knyttet til far og ble grepet av stor uro for hans fremtidige muligheter å komme med til det de kalte for ”Lifsens Land”. For fra tilforlætelige hold hadde jeg fått høre at de som hadde vært ulydige mot sine foresatte, misbrukt Guds navn osv. ikke ville komme i betraktning. Med gru tenkte jeg på det jeg hadde hørt; at far hadde deltatt i både en streik og gått i 1.-maitog på 1930-tallet. Men bannskap og stygge ord gikk aldri over hans lepper. Far var f.ø. en stillfarende person på alle måter. Men et par ganger, da han hadde forhørt meg i kristendomsleksa, hadde jeg merket meg noe urovekkende. Han hadde uttalt navnet Jesus så rart. Han fikk det til å låte mer som ”Jæsus”. Kunne dette ”Jæsus” betraktes som misbruk av Herrens navn tro? Men sett fra en annen side så burde vel Gud ha litt fordragelighet med verbaliseringen hos en innflytta stjørn-væring. Men jeg var langt fra sikker.

I lyse sommerkvelder kunne jeg bli liggende og fundere lenge over disse høyst påtagelige problemene innen jeg sovna. Men det stendig tilbake-vendende var Jonettas gråt. Hun som var så snill hadde da vel ingen ting å frykte? Men ”Ensom, ensom ved den himmelske port....” Det kunne jo bare bety at det ikke sto aldeles rett til med henne allikevel. Eller var Gud så lunefull at han bare lot henne stå der med gitaren? Om jeg bare hadde tort å spørre, men voksenverden var jo så lukket.

Senga jeg lå i der på stugguloftet var en prektig doning. Den hadde kommet fra drengeskammerset på Grendstad etter at Haldor hadde gått til anskaffelse av nytt natteleie til sine tjenere. Ei ”skuvseng” som gikk å dra ut på bredden slik at den sikkert kunne gi plass til tre personer. Den var et imponerende objekt. Ikke så lang, men allikevel ruvende som et vikingskip med sin høge framgavel og langsider som i hver ende sluttet i oppadstrebbende kruseduller, utskårne i det bastante treverket. Den ubestemte rødbrune fargen var fremdeles upåklagelig bortsett fra partier ved hode- og fotenden.

Men hva kunne snille Jonetta ha gjort for galt som iflg. eget utsagn hadde blitt stående ensom ved den himmelske port? Bannet? Nei, neppe. Sikkert ikke vært ulydig eller usannferdig heller. Og naturligvis aldri gått i noe 1.-maitog. Kanskje hadde hun, i likhet med meg, tatt noe ulovlig? For Han som så og hørte alt hadde sikkert observert meg den gangen jeg nappa til meg en sukkerbit bak ryggen på en hyttenabo. Og snart ville det bli måneformørkelse med alt hva slikt kunne føre med seg.

Ei lys sommernatt mens jeg lå der og forsøkte å finne svar på disse foruroligende spørsmålene kom blikket til å vandre opp mot den høge og breie sengegavelen. Der på undersida hadde Klaus Varmdal (f. 1914) krotta ned navnet sitt en gang på 1920-tallet, oppdaget jeg. Noen av Eggenguttene og Arne Solhaug hade også benytta denne senga etter hva jeg kunne lese i det gamle treverket. Plus noen ukjente selbygger.

Mon tro om disse også hadde ligget og eltet de samme problemene som jeg? Nei, det var jo så lenge siden. På den tiden fantes det vel hverken krig, henrettelser, rømlinger eller himmelske varsler om jordens nære undergang. Og ikke slapp de vel noe fra lufta som de kalte for ”bomm” heller. Men Dyret i Åpenbarelsesboken hadde naturligvis vært der den gangen også. Men det hadde kanskje holdt seg i ro på den tida og ikke skremt nattesøvnen fra gjetergutter og drenger på Grendstad.

Forresten; når det gjalt dette med sol- og måneformørkelser så var jeg ikke så sikker på at slikt var oppfunnet den gangen heller.

UTDRAG FRA SOGNEPREST JACOB HERSLEB DARRES DAGBOK

FØRT UNDER RIKSFORSAMLINGEN PÅ EIDSVOLD I 1814

Tilrettelagt av Ingebjørg Forsberg

Den 19. februar 1814 skrev prins Christian Fredrik ut valg på representanter til en Riksforsamling som skulle forfatte en regjeringsform for Norge. Klæbu, som på det tidspunktet bare hadde omkring. 800 innbyggere, kom imidlertid å stå for to representanter, nemlig sogneprest Jacob Hersleb Darre, f. 1757 og bonde Lars Larsen Forseth, f. 1759.

Den 29. mars startet de to reisa over Dovre, og ni dager seinere, Skjærtorsdag den 7. april, var de framme på Eidsvold. Av de totalt 112 representantene som møtte var 56 embedsmenn, 5 store brukseiere, 14 kjøpmenn og 37 bønder.

Riksforsamlingen var delt i to grupper; et Unions-parti på ca. 30 personer ledet av grev Hermann Wedel Jarlsberg som anså en union med Sverige som uunngåelig og Selvstendighetspartiet som besto av 72 medlemmer, ledet av sorenskriver Christian Magnus Falsen og professor Georg Sverdrup. Darres dagbok er offentliggjort i Historisk Tidsskrift for 1877 der professor Ludvig Daae skriver bl. a.: "Darres Optegnelser under Eidsvoldsforsamlingen fortjener vistnok ikke at sammenlignes med de udførligere og indeholdsrigere Dagbøger og Meddelelser af de andre Repræsentanter, men den særegne Interesse, hvormed hin Forsamlings Historie stedse vil omfattes, synes dog at rettfærdiggjøre Trykningen af de efterfølgende Blade."

Darre noterer:

"Fredag den 8de April vare samtlige Debuterede ankommet og anviste af Inqvarteringsforstanderen deres Herberger paa de omliggende Gaarde, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ til 1 Miils Distance fra Forsamlingsstedet, Eidsvolds Værk og Kammerherre Carsten Ankers Gaard. Gaarden Heiret blev søndre Throndhjems Amt Deputerede anviist, omtrent $\frac{1}{2}$ Miil fra Værket, efterat man havde protesteret imod det ved Ankomsten den 7de anviste Quarter paa Gaarden Gruve, paa østre Siden af Vormen, 1 Miil fra det daglige Forsamlingssted, hvortil Veien var næsten ufremkommelig og Herberget usundt og elendig. Fra det gruelige Grue droge vi bort den 8de til ovenmelde Gaard, hvor vi forefandt smukke Værelser, anstændig Leie, blide Folk og god Opvartning hos Bondemanden Hans Iversen Heiret.

Lørdag 9de April. Hviledag. Vi anvendte den fornemmelig til at tilskrive vore kjære Koner, ordne vore Sager og besluttede Dagen med Samtaler om den vigtige Gjenstand for vort Møde, skjønt vi hidtil lignede i visse Maader – den Drømmende. Bemeldte Dag underrettedes man om den daglige Oekonomi m.v. saasom: frit Herberge, ligesaa The, Kaffe, Sukker og Lys samt andet, som de indlogerede maatte behøve; hvad Huset ikke formaar at tilveiering, kan afhendtes fra Oekonomi-Bestyrelsen paa Forsamlingsgaarden Eidsvolds Værk. Fri Befordring gives daglig til og fra samme, - der gives og daglig Frokost omtrent fra 10 til 11, og Middagsspise, 3 Retter, omtrent Kl. 4 \bar{a} 5 Eftermd. – med Viin eller Øl efter Behag, samt Kaffe efter Maaltidet. Regenten ankom sildig til Ankers Gaard i Eidsvold.”

Darre forteller videre om påskedagens gudstjeneste i Eidsvolds kirke. Da Prins Christian Fredrik ankom hadde samtlige reperesenanter ”opstillet sig paa begge Sider af Kirkegaardens gjennemgang.” Da Prinsen med sitt følge hadde passert og inntatt sine plasser, fulgte ”eidsvoldsmennene” etter og satte seg på stolene lengst ned i kirka. Alt under orgelspill. Darre ble mektig imponert over professor Legangers preken. Han hadde et ”ædelt og lyst Sprog”, skjønt tiltalen til Prinsen ”bøides efter haanden til – maaske formeget Smiger.” Salmene var etter den ”evangeliske Psalmebog”, og etter preika ble det sunget ”O store Gud vi love Dig.” Darre bemerker at han likte denne salmen bare sånn passe. Til tross for at den hadde blitt omgjort var den allikevel for lang, mente han. Umiddelbart etter preika forlot Prinsen med følge kirka. (Det ser derfor ut til at Hans Kongelige Høyhet marsjerte ut midt i seremonien, for Darre fortsetter med å fortelle at siden stemte orgelet opp offersalmen, og alle vandret rundt alteret for å yte sitt.

Tilbake på Eidsvolds Værk ble alle representanter innskrevet i alfabetisk orden. Samtlige fikk hilse på Prinsen som sa noen ord til hver og en av dem. Omtrent kl. 6 (18) satte man seg til bords – ”under allskens blæsende Instrumenter aad man og drak paa – Fremtiden!”

Mandag 11te April. Kl. 11 bleve Rigsdagsmedlemmerne optaltdte, paa den til Dagens Handlinger indrettede Sal, der i Baggrunden har en Forhøining, hvorpaa et Bord med grønt Teppe – og en overalt stærkt forgyldt Lenestol. Ved Repræsentanternes Indtrædelse sad Regenten, omgivet af Regjeringsraadet staaende. Da Alle havde taget Sæde paa de fremstillede, med rødt Klæde betrukne Bænke, reiste han sig og forelæste, un-

der kjendlig stærk Sindsbevægelse – en kraftfuld, vakker Tale, der formanede til Klogskab og Samdræktighed, - Advarsel til Forsiktighed mod den Forestillelse at Norge ikke skulde kunde bestaa for sig selv. – Slige bange Tvivl lede letterlig til Underkastelse o.s.v. Efter Talen blev oplæst Regentens sidste Erklæring til Sverige, først i Fransk, derpaa i Dansk – efter min Følelse et Mesterstykke. – Endelig foreslog han Forsamlingen at vælge sig en Præsident, der kunde omvexles ugunstig, og en bestandig Secretair, samt en Kommitee til at bestemme ordenen for de Daglige Rigsdags-Handlinger. (----) Til Præsæs valgtes Kammerherre Peder Anker, Vice-Præsæs Etatsraad Rogert, bestandig Secretair Sorenskriver Christie fra Bergen. (----) Man skred derpaa til Valg af Kommitee for Ordenen ved Rigsdagsforhandlingene. Valgt: 1) Sorenskriver Falsen, 2) Sverdrup, 3) Præst Wergeland, 4) Justitsraad Didriks af Laurvig, 5) Oberst Hegerman, 6) Toldprokurør Omsen fra Christiania. Om dette havde man siddet og – tøvet til Kl. 4 $\frac{1}{2}$ om Eftermiddagen.

Daglig bliver Rigsdagens Personale oprabt ved det Klokkeslet Sessionerne begyndte, efter Distrikternes alphabetiske Orden, hvorpaa de Deputerede træde opp paa Rigsdagssalen, og et Medlem staar, skifteviis ved indgangen for at observere, at Uvedkommende ikke snige sig ind.

Onsdag 13de April blev foreslaaet at lade et Trykkeri tilflyttes og Oprettelse af et Postkontor til Bekvemmelighed for de Deputeredes private Korrespondance til Syd og Nord – antaget. Intet videre denne Dag – Samlingen blev udsat til Løverdag den 16de. Imidlertid arbeidede Kommiteen paa Udkast til Rigsformen. Den 14de og 15de var Antegneren (Darre, red. anm.) smugt hjemme. Paa førstmeldte Dag mod Aftenen bekom man allerede 11 §§ af Stadsformen.

Torsdag 14de April (---) Forslag til Valg af en Kommitee til at forfatte Grund-Sætningene for Stadsformen – snart antaget, det forstaar sig, men uventede Debatter om Smaating reiste sig. Mennesket vil forsøge sig. – Iblandt Snik-Snakkere reiste sig Wergeland med en kjendelig studert Tale, der retteligere havde passet til Fremsigelse i Kommiteen den forrige Dag. Her kom den baade for tidlig og for sildig.

Desaarsag taug alle, indtil Slutningen af Talen, det aandede lidt Impertinents (uforskammethet, red. anm.) Ikke utydlig tilkjendegavs at Prindsen havde anmasset sig Folkets Rettighed ved den Samling han havde paa Eidsvold forinden Reisen til Trondhjem og derefter. At en Mand, i hans Stilling, søger Forstandiges Raad,

kan vel dog ikke lastes. Oponenten erklærede sit Udsagn som i hans Konstituenters Navn. Som fra een Mund lød det Svar: Fædrelandet i Fare ligner Skibet i Storm; forladt af den Øverste, griber den Næste Roret. Nu reiste sig ogsaa Sverdrup: "Jeg var nærværende ved paankede Samling, den havde kun til Hensigt at raadføre sig med Fædrelandets Venner, og intet blev skriftlig forfattet." Omsider skred man til Valget af Komiteens Affatning. Man kjendte allerede Mænd pro et contra (motstanderne, red. anm.).

Presten Wergeland hadde en strek anti-dansk holdning og var en av "Svenskepartiets" ledende menn. Han snakket derfor varmt om en fortsatt union med broderlandet, noe som provoserte kollegaen Darre enormt. Konstitusjonskomiteen kom til å bestå av 16 medlemmer hvorav 15 var embetsmenn. Falsen ble valgt til formann. Han drev igjennom at Riksforsamlingen skulle innskrenke sitt arbeid til å utforme en Grunnlov og velge en Konge. – Konstitusjonen ble bygd på ideer fra opplysningstidens franske filosofer og andre forfatninger som var skapt i løpet av revolusjons- og napoleonstiden.

Lørdag 16de April. Man mødte Kl. 9, spiste som sædvanlig Frokost og begyndte Forretningene Kl. 10 ½. De 11 Grundsætninger af Rigsformen forelæstes. Man gjorde Forendringer og debatterede heftigen og – uden synderlig Nytte. Wergeland fremstod atter med en smukt forfattet Afhandling, hvilken manglede egentligt Resultat. Vidløftigheden kjedede omsider. Man raabte: til Dagens Orden. 1. Grund-sætning: Norge bør være et indskrænket og arvelig Monarki, blev givet den Tilsætning; frit og udeleligt Rige og dets Regent bære Navn af Konge. Dette sidste voldede stor Strid. Nogle vilde have denne Benævnelse udelukt; andre at Afgjøelsen derom skulde udsættes til videre, og det 3de Parti paastod hele Sætningens Vedtagelse paa Stedet. Man troede i Hensyn til Forbigaaelsen at Kongenavnet kunde øine et svensksindet Parti. Endelig faldt de fleste Stemmer dertil, at hver skulde, under sit Navn

diktere sin Mening til Protokols. 38 Stemmer vedtog Grund-sætningen med Tillægget: Regenten bærer Navn af Konge. 29 Stemmer antog Grundprincippet enkelt – 2 desuden tilføiede det et Par Anmærkninger saasom; hvis Thronarvingen ei er duelig, maatte den yngre Søn eller anden udenfor Kongeslægten vælges. De øvrige forbeholdt sig Erklæring om Kongetitelen til man kom videre med Rigsforsamlingens Principer. Sagen var saaledes passert 114 Stemmeberættigede.

De fleste av de øvrige 10 punktene ble gjennomgått og godkjent uten større rabalder. Men de to siste, som gjalt "personelle eller arvelige Rettigheder" samt hvorvidt akademiske borgere burde slippe verneplikten, måtte utsettes til kommende mandag.

Mandag 18de April. Mødet bestemt til Kl. 2. Man kom ei til Forretning før efter Middagsspising, Kl. henimod 5. Falsen oplæste en skjøn Afhandling, hvis Resultat vare følgende Punkter: 1) At en Komitee af 5 kyndige og erfarne Mænd, hvad enten de ere i eller udenfor denne Forsamling, udnævnes af Forsamlingen, saasart denne har endt sine Forhandlinger, for at gennemgaa og ordne vort Lovgivningsvæsen, hvorefter den har at forelægge den første eller, om dette ikke er muligt, den anden lovgivende Forsamling Resultatet af sit Arbeide. 2) At denne Forsamling saasart Konstitutionen er antaget og Kongen valgt, ansees som endt. – Her faldt heftige Debatter af et visst Parti.

Tirsdag 19de April. Om Aftenen kom Prindsen tilbage fra Christiania. Paa bemeldte Dag havde man debatteret næsten 4 Timer over de forestaaende 2 Sætninger. Først om Lovkommiteen skulde strax etableres eller ikke. NB. Præst Reins Tale denne Dag var et Ord i rette Tid.

Lørdag 30de April. Bekom til Afskrift 52 §§. Om Eftermd. reiste Prindsen.

Denne artikkelen fortsetter i neste års historieblad.

OLGA GRENDSTAD (1907 – 1969)

KLÆBUS FØRSTE KVINNELIGE POLITIKER

Av Astrid Grendstad

Olga Grendstad var Klæbus første kvinnelige politiker. Hennes liv var preget av et aktivt engasjement for andres ve og vel, og like mye samfunnet rundt. Hun holdt seg oppdatert ved hjelp av radioen og aviser. Hjemme på Målsjøåsen ble det ofte langt uti de sene nattetimer diskutert politikk og religion. Olga tok initiativ til bygging av Klæbu aldersheim, og satt i styret for Klæbu Pleiehjem. Hun satt flere perioder i Herredstyret for Klæbu.

Hennes foreldre var Albert Teodor og Kari Eggan. Hennes mor Kari var født i Selbu på en av Kallargårdene. Albert Teodor var født og oppvokst på Eggan i Klæbu, som eldst i en søskenflokk på tre. Olga ble født 28. september 1907 og døpt i Klæbu kirke 17. november samme år. Søskenflokken på Eggan bestod av Sigrid født i 1897, Oline født i 1903, Karen født i 1914 og yngstemann Gunnar Olav født i 1917. Olga ble båret til dåpen av postbud Jon N. Hagen og hans hustru Martha. Kjører Severin Aspås og hustru Ingeborg, ungar Peder P. Hagen og pike Jonetta Johansdatter Borgen var faddere. Barndommen til Olga var lykkelig etter det som har blitt fortalt. Hennes far Albert hadde særs stor kunnskap og evne til å dele den med andre. Det var kunnskap som religion, språk, litteratur og historie. Han var viden kjent for sin fortellerevne og språklig sterk. Olgas mor Kari, var hardt arbeidende kvinne og god til håndarbeid. Om sommeren bars det til seters med krøttera for Olga og søstrene. Turen gikk da til Byavollen. Av de mange bildene som finnes av den perioden ser det ut til at de hadde mye moro på sætra innimellom arbeidsøktene med melking, ysting og kjerning av smør.

Olga konfirmerte seg 8. oktober 1922 i Klæbu kirke. Hun arbeidet som taus på Eidstu i flere år. Der arbeidet hun både ute og inne. Senere begynner hun å arbeide på Svean Kraftverk som kokke. Hun blir aktiv i Arbeidsungdomslaget og er delaktig i arbeidet med å reise et Folkets hus i Moadalen. På denne tiden treffer hun Ole Grendstad, som hun forelsker seg i. Hun kommer da til å bli kjent med det aktive politiske miljøet på Hyttfossen. Olga tar del i debatter og tilegner seg organisasjonskunnskap som hun siden skal komme til å få god nytte av.

Olga giftet seg med Ole Klausen Grendstad 11. mars 1939. Hun flytter til Målsjøåsen og deler husvære med Oles bror Reidar Grendstad. Ole's mor Eli bor og der. Ole er smed og arbeidet mye hjemme, men er også knyttet til

*Fra venstre Karen, Oline, Gunnar og Olga
(legg merke til kikkerten).
Bildet trolig fra perioden 1927 til 1930.*

sagbruket på Hyttfossen i perioder. Han arbeidet som slakter i tillegg til smedyrket. Eli var sengeliggende i perioder, da hun plagdes med gikt. Henne er det Reidar som pleier for det meste, men i perioder når han er borte er det Olga som tar seg av henne. Juni samme år som de giftet seg føder Olga en sønn, som får navnet Klaus Arnfinn. Oppkalt etter Ole's far Klaus Ingebrigtsen Målsjøås. Dette er en periode som preges av spenning i forbindelse med krigen i Europa. På Målsjøåsen lyttes det ivrig på radioen i denne perioden. Olga sparer på ressursene så godt hun kan, og fordeler de. Klaus blir grundig bortskjemt med mange voksne rundt seg. Olga lager rød saft og krumkake til han. Det var visst det eneste han likte foruten spekeflesk da.

Ole lager barnevogn som Olga kan ta ham med i. Trilleturene går ofte til Tangen der Oles bror Nils bor, eller Olga tar hesten selv og kjører til Hyttfossen. Der er det

butikk og postkontor, så en kan få utført nødvendige ærend. Siden dette tar en stund, så er besøket på Hyttasagen en nødvendighet på denne tiden for å gi Klaus mat og skifte på han.

Veien til Målsjøåsen var både bratt og svingete opp åsli. Det var den veien en kunne kjøre med hest etter. En annen vei var Kleivan som gikk fra Målsjøåsen, om enden på Storstakkmyra og kom ned ovenfor Bjørkliås. Dette ble siden barnas skolevei. Drikkevann var et evig problem på Målsjøåsen. Det er få naturlige oppkom, og Olga må ofte gå relativt langt etter drikkevann til husholdet og dyra i fjøset. I perioder med god tilgang har hun pumpe på platten, men når det er lite vann tar hun børstret på skuldra og legger i vei innover mot Styggdalen like før Klausåsenmyra. En strekning på 400 meter en vei. Dette var nok tungt arbeid, men Olga bruker det som et avbrekk til å tenke og være for seg selv en stund. I førstninga merker de ikke krigen så mye på Målsjøåsen. Radioen blir flittig brukt, også våpnene til å skaffe mat. Tyskerne tar beslag i våpen. Radio blir det forbudt å lytte på. Våpnene blir gjemt under en berghylle innover mot Klausåsenmyra. På Eggan er det en radio som tar inn Londonsendingene. Den ble flyttet til Åsa. Olga kjørte for å hente den. Radioen var plassert nedi ei kiste på vogna, og oppå der satt Klaus. Hun kjørte over Springfossbrua og om Svean. To tyske vaktposter måtte passeres på veien til Eggan, i forbindelse med kraftstasjonene. Noen ganger kommer de fra Eggan til Åsa for å høre på sendingene. Klaus husker dette som minnerike kvelder.

I Målsjøen er det rikt med fisk. Til oss som har røtter på Målsjøåsen er det blitt fortalt at de sultet aldri, da de utnyttet det naturen ga i tillegg til husdyra de hadde. I 1942 føder Olga et jentebarn som får navnet Kari. I et mannsdominert miljø kom Kari til å bety mye for foreldrene og de andre. Tyskerne beslaglegger Huitfeldteiendommen i Trondheim, og Olga får nye naboer når de flytter ut fra byen til sommerstedet Målsjøstua. Det var egentlig et sommersted som nå må huse barn om vinteren. Olga var ofte på besøk der og tok alltid med seg en matbit til dem. Hun gir dem gode råd om forberedelse til vinteren. Fersk melk og egg er de og henter på Åsa. En juleaften kommer de til Åsa for å hente seg melk. Ungene i Målsjøstua var sultne og manglet godteri til jul. Bestemor Eli hadde spart lenge og vel for å få noe godt å legge i julekurvene. Ungene går sammen med Klaus og julekurvene tømmes for godteri. Først reagerer Olga med å bli sint og fortvilt over dette, men da ungene er vel ut døra med melk sier hun: stakkars barn. Dette gjør ingenting, det var deres glede denne juleaften. Fra Målsjøstua får Olga ukeblader og annet lesestoff på disse turene. Avlagte klær får Olga fra ungene i Målsjøstua som var noe eldre en de ungene på Åsa. Disse blir sydd om til klær til både Klaus og Kari.

Så starter prøveskyting med kanoner. Tyske soldater utplasseres i skyttergraver rundt hele gården da de skyter med kanon fra Moen gård og med Målsjømarka som nedslagsfelt. Disse soldatene er unge gutter som har blitt mer eller

mindre truet ut i en krig. De har dårlig med klær og svært lite mat. På Målsjøåsen får de le i snekkerverkstedet og litt å bite i av Olga. Som gjengjeld lager de leker til Klaus eller bistår med andre småting. Kari minnes at tyskerne kom inn på kjøkkenet en dag for å varme seg. Dette hendte noen ganger, og mens tyskerne var på Åsa blir resten beordret inn i finstua. De spør Olga om hun har noe margarin. Nei sier hun. De hadde nylig slaktet en gris, og på veggen ute henger det ister. Det var ment brukt til såpe eller smult. Hun gir tyskerne isteret og lurer på om det var bra nok. Tyskerne tar for seg og steiker isteret i panna. Kari husker dette som en noe skummel episode. Det må det nok ha vært for et barn. Det å få kjøkkenet invadert av tyskere. Krigen tar så slutt og livet på Målsjøåsen faller tilbake til det normale så langt det lar seg gjøre. Tiden da landet skal bygges opp igjen er hard også i Klæbu. Senhøstes 1945 blir Olga og Ole foreldre til en liten gutt til, som får navnet Olaf. Til sammen var det da tre barn på Åsa, Klaus, Kari og Olaf. Barndommen deres var preget av arbeid hjemme på gården og skolegang. Olga var opptatt av lærdom, og at ungene skulle ha en utdanning. Bestemor Eli som bodde i kammerset blir syk og dør 7. juni 1959. På Åsa blir det tomt etter Eli og savnet er stort. Juli 1964 blir Olga farmor til Astrid. Jeg har noen minner om henne. Svakt er minne da jeg var med å så om bestefar før han døde. Da lå han i senga på innerloftet på gammelstuggu. Jeg husker lukten av sykdom, og at jeg holdt han i handa. Etterpå fikk jeg sitte på fanget hennes i gyngestolen. Like etter denne episoden døde bestefar. Dette var 16. august i 1968.

Jeg husker og at jeg satt ved siden av henne på trappa. Der fikk jeg saft, kaker og de andre drakk kaffe. Videre husker jeg at når det var mørkt ute stod vi i stuevinduet og så lyset var på i kjøkkenet i gammelstuggu. At hun vasket kopper i vasken. Hun kalte meg for litjveita si. Men størst er nok minnet om moskusoksen som hadde rømt fra Dovre var på besøk på Målsjøåsen. Vi satt på burstrappa og så på den.

Jeg sprang i skytteltrafikk mellom ryggen til bestemor og gangen i gammelstuggu. Hun var så rolig og trygg ho bestemor.

Olga blir syk og får diagnosen kreft. Hun er på Radiumhospitalet i Oslo en periode for å få behandling der. Men kreften har spredd seg og det er ikke mer å gjøre. Inntil det siste leser Olga aviser og bøker.

Hennes siste bok var Gustavson om SF (sosialistisk folkeparti), som hun leste i den uka hun døde. Hun flyttet inn på aldershjemmet som hun selv var med og grunnla. Der har hun enerom i andre etasje like ved trappa. Hun fikk morfin mot smertene. Olga Grendstad døde på aldershjemmet i Klæbu 1. mars 1969, 61 år gammel. Bare et halvår etter ektemannen. Hun etterlot seg da tre barn og fire barnebarn.

Politisk liv.

I 1952 velges Olga inn i Herredstyret i Klæbu. Hun ble da Klæbus første kvinnelige medlem i Herredstyret noen gang, og satt der alene som kvinne i nesten tre valgperioder. I begynnelsen holdes møtene i Herredstyret rundt omkring i bygda. Ole Haugum har fortalt om at møtene ble ofte holdt på gårdene rundt omkring. De tok en hel dag, og startet på formiddagen. Alle medlemmene ble servert middag, og det var middagskvil for alle etterpå. Etter kaffen fortsatte møtet til langt på kveld. Dette krevde mye organisering på gårdene. Ikke mange hadde bil, så ofte kom de til gårds med hest. Alle hestene skulle ha en plass å stå. På vinterstid skulle hestene under tak. De fikk høy og vann. På kjøkkenet var det mye aktivitet i forbindelse med matserveringen. Ungene som bodde på gården måtte være stille disse dagene. De eldre som forstod litt av dette prøvde å tyvlytte til diskusjonen.

Ved siden av Arbeiderpartiet var Olga aktiv i Klæbu sanitetsforening. Trolig var det en av grunnene til at hun satte i gang planprosessen om aldershjem for bygda. I tillegg til Sanitetsforeninga satt Olga og som medlem i styret for Klæbu Pleiehjem. Hun var levende opptatt av andres ve og vel, og de som var svakere stilt enn andre.

Da jeg skulle finne litt mer ut av det politiske livet til Olga, så visste ikke jeg at disse protokollene er taushetsbelagt i 60 år. Dette fordi Herredstyret behandlet alle saker i en kommune, også sosialsaker. Derfor er de båndlagt. Jeg ba han som hadde tilgang å lese om Olga, og om hun nevnes noen ganger. Da kunne han fortelle at hun nevnes mange ganger og at hun ofte er på talemisten. Han ba meg plukke ut en sak hun brann for som vi visste om. Det eneste jeg visste om var at hun satte i gang prosessen om å få i stand en aldersheim i bygda. Da kunne han fra arkivet fortelle at Olga var den som satte i gang dette. Hun møtte mye motstand i det politiske liv om aldersheim og behovet for det. Da Gjerde som var en bedrift som produserte vesker flyttet sin virksomhet til Møre, kjøpte Klæbu kommune huset og gjorde det om til aldersheim. Dette er samme bygg som Betel holder til i dag. Klæbu kan takke Olga for at vi fikk aldersheim.

Når Olga skulle på møter i Herredstyret kjørte hun hest og vogn dit. Disse dagene krevde mye forberedelser. Eli skulle ha sitt daglige stell på kammerset. Hun lagde middag til dem hjemme som det bare var å varme opp. Passet på at ungene hadde det de trengte. I 1952 var jo Olaf bare 7 år og hadde begynt på skolen når Olga ble valgt inn.

Klæbu herredstyre 1952 - 55

Første rekke : Alfred Vaagan, Sigurd Gjolgali, Johan Nervik, Peðer Storsve.
Annen » Johan Dragsten, Arnt Gundersen, Olga Grendstad, Anton Haugen.
Tredje » Haldor A. Grendstad, Klaus Brøtten, Gunnar Indset, Gunnar K. Ulstad.

Vi kan jo tenke oss turen inn til bygda med hest og vogn i minusgrader og dårlig brøyta veier. På vogna hadde hun alltid med havre og høy til hesten. Når hun etter sene møter kom hjem, satte hun alltid hesten på stallen først og så til at den hadde det den trengte. Sakspapirene leste hun alltid før møtene. Politisk tilhørte hun Arbeiderpartiet. Hun samarbeidet godt med Alfred Vaagan, selv om han var fra Senterpartiet. Hun hadde større problemer å samarbeide med Johan Nervik, de to gikk ikke så godt sammen. Klaus kan fortelle at når Olga kom hjem fra disse møtene som kunne bli utrolig sene. Ofte passerte klokka midnatt før de var ferdige. Da skulle hun i tillegg kjøre hest hjem, som også skulle ha sitt stell i stallen etterpå. På Åsa satt Ole, Reidar og Eli uti de sene kveldstimer og ventet. Olga måtte da fortelle i detalj hvem som hadde sagt hva og ment hva. Kommentarene var mange, og til dels morsomme. Det var ingen hemmelighet at det politiske liv i Klæbu på 1950-tallet hadde sine diskusjoner. Aktuelle saker i denne perioden var bygging av Herredstyresal og hus ved Klæbu Kirke. Og skoledebatt den gang som i 2011. Det var barneskoler på Lysklett, Sletten, Tulluan og Sjøen. Da

gikk ungene på barneskole i sju år. Etterpå var det framhaldskole. Debatten om at Klæbu skulle ha egen framhaldsskole startet på 1950-tallet. Folketallet økte i Klæbu etter andre verdenskrig, og behovet for boliger økte. Utbyggingen av Nidelv-vassdraget. Som nevnt over behandlet Herredstyret også søknader om stønad fra fattigkassa som det het. Dette var saker på dagsorden den gangen. Olga var medlem helt til 1963. Med et år igjen av valgperioden blir hun syk, og må søke fritak. Klæbu Arbeiderparti henvender seg da til Karen Grendstadback om hun kan ta over for Olga Grendstad. Noe hun takker ja til.

Kilder:

Takk til Klaus, Kari og Olaf for å ha delt opplysninger om sin mor. Ole Haugum takkes for historien om hvordan møter ble holdt i Herredstyret før Herredshuset ble oppsatt i ... Videre takk til Arild Huitfeldt for å ha delt historien om Olgas innsats under krigen da deres bolig i byen var okkupert av tyskerne. Eli Myhr takkes for historiene om ungene og bestemor på Åsa.

BUNNPRIS
PRISENE TIL BUNNS - IKKE UTVALGET!

7540 KLÆBU - TLF: 72 83 05 10 • Åpningstider: Man-lørd 8-23 Søndag 11-23

FORTS. FRA SIDE 15 -

Det kom et svar fra Trondhjems Stiftsdirektion, men ut fra problemer med å tyde hvem som hadde signert, må en bare anta at det var M. Lysholm, den samme som brevet fra Klæbu ble sendt til. Svarbrevet lød slik:

Hr Formand v Klæboe (må antas å være Ole-Andrees Paulsen Guttsteen)

Jeg mener, at Sagen om Stoleindelingen kunde bestaltes saaledes.

I anledning af Formandskabets Andragende om StDr Approbatjon paa nye Stole-jenddeling i Klæboe Kirke efter den nye Matrikul, Skulde Std. herved melde, at den finder ingen Grund til atapprobere den foreslaaede Jnddelig, thi Stolestederne i en Kirke staar ikke i en saadan Forbindelse med Gaardens Jordskyld, at om nye Stolejnddelig paa Grund af den nye Matrikul skulde ansees nødvendig. Kirken er desuden fuldkommen rummelig for Almuen og saaledes byg-

get, at Enhver ligesaavel i den fjerneste, som i den nærmeste Stol kan see og høre Alt, hva der ved Gudstjenesten foretages: ikke at tale om, at det neppe er at forvente, og end mindre ved det Passerende kan ansees beviist, at Ingen skulde finde sig utilfreds med at anvises en anden Plads i Kirken, end den, som lige fra Kirkens Bygning har fulgt Gaarden, hvorfor det ansees rigtigst, at Stolestederne fremdeles blive uforandrede.

At den paatenkte Forandring skulde vere efter de mindre Gaardes Egeres Ønske, forekommer mig høyst urimelig, likesomdet paaden andre Side synes rimelig, at de alle, eller en Deel af dem, vilde have protesteret imod den, hvis Beslutningen til Omregulering havde været udlagt til Eftersyn, ikke i 2 men i 12 Uger, ikke hos Ordføreren, men i nærheden af Kirken hvor Almuen samles. Fra denne Synspunct synes Sagen klogt, men ikke nok behandlet af Formandskabet.

Meldal Præstegaard den 29de Januar 1841.

Det er ikke alltid like enkelt å finne en julegave som faller i smak.

Hva med et gavebrev i fond?

Julegaven som alle husker!

Et gavebrev er et engangskjøp eller en spareavtale i ett av våre aksje- eller rentefond til en person du ønsker å gi en oppmerksomhet.

Enten det gjelder julegaven til den som har "alt", bursdager, dåp, bryllup eller konfirmasjon er dette en gave som vil bli husket!

En viktig årsak til dette er at andeler i fond kan oppnå en langt høyere avkastning enn det som er mulig ved tradisjonell bank-sparing over tid.

I Klæbu Sparebank har vi verdipapirfond for en hver smak med ulike muligheter for avkastning i forhold til ønsket risiko og forventet sparetid.

Ta kontakt med en av bankens rådgivere så får du vite mer om:

- hvilken avkastning kan jeg forvente?
- kan sparepengene tapes?
- hvilke fond passer til min gave?

PS! Ikke vent for lenge – det er snart jul

**Klæbu
Sparebank**

post@klabu-sparebank.no www.klabu-sparebank.no Tlf.: 04358

PRIVATSKOLEN PÅ HYTTFOSSEN

Av Arne Kristiansen

Brua over Trangfossen sto ferdig i 1874, samme året flyttet Huitfeldt & Co sitt sagbruk fra Leirvika ved Selbusjøen ned til Hyttefossen. I folketellingene 1865 omtales Hyttefossen som "en liten tettbebyggelse", det var registrert 12 personer her, og de fleste bodde på husmannsplassen Hyttsagen. Ti år senere var tallet fordoblet, og i 1900 bodde 88 personer i området. Folketellingen i 1900 viser også at 40 % av befolkningen her var innflyttere.

Hyttefossen hadde utviklet seg til et industri-samfunn, hvor alle på en eller annen måte var knyttet til sagbruket. Mange bodde på husmannsplassene Hyttsagen og Hyttmyren, men etter hvert vokste det fram en liten småhusbebyggelse og noen større brakkelignende hus med flere leiligheter. Her bodde folk tett innpå hverandre, og det utviklet seg etter hvert et fellesskap som ga seg utslag i foreningsvirksomhet og samfunnsengasjement. Hyttefossen skytterlag kom i gang i 1882, avholdslag i 1896 og Samtalelaget i 1898, en forløper til arbeiderlaget som kom i 1903. I mellomtiden hadde de også satt i gang en arbeiderforening som hovedsakelig arbeidet for en ordning med sykekasse.

Som idag, var det også på den tid debatt om plassering av skolehus. I 1890 sto det et skolehus på Jørrishaugen i nærheten av gården Grendstad. Dette ble tatt ned og flyttet til den nye Sjøen skole i 1896. I 1866 ble det bygget et skolehus på husmannsplassen Moflaten på Lappen. Skolehuset ble flyttet til Forsethdalen i 1893.

Det ble etter hvert endel barn som vokste opp på Hyttefossen. Den nærmeste skolen lå oppe ved Selbusjøen, 4 kilometer unna, og det var lang vei for en 7-åring i all slags vær.

Foreldrene krevde at kommunen satte i gang en egen skole for barna på Hyttefossen. Da dette ikke ble gjort, tok foreldrene 'saken i egne hender'. De opprettet en egen skole, Hyttefossen Privatskole, og ansatte og lønnet en egen lærer. Skolen kom til å eksistere i 13 år, fra 1893 til 1906. Skolehuset ble kalt 'Skolen på Bakken', og må ha ligget på høyden i nærheten av Huitfeldt's bruksvilla.

I 1903 ble det lagt fram et forslag om egen bruksskole på Hyttefossen som konsul Huitfeldt skulle bekoste, men dette ble avslått av skolemyndighetene med begrunnelsen at det var for få arbeidere ved bruket. Skolens dagbøker viser at det var en to-delt skole, det vil si to klasser, en for småskolen (7-9 år) og en for storskolen (10-13 år). Elevtallet på hvert av trinnene synes å ha ligget på mellom 8 og 13 hvert år. Fagene var: Kristendoms-kunnskab, Norsk, Regning, Skrivning, Geografi, Historie, Naturkunnskab, Sang, og Tegning. Lærer ved skolen i 1900 var Jon Aas fra Holtålen.

Etter at privatskolen ble nedlagt, var det en tid omgangsskole på Hyttefossen. Skolen vekslet mellom Lettingvold og Voldmo. Omgangsskolen var bare for 'småskolen'. Når elevene skulle opp i 'storskolen' måtte de begynne på Sjøen og Hyttefossen Skole, som det het den gang.

Hyttefossen privatskole		Holtålen 1892-1893	
Barnenes navne		Barnets forlydende	
1	Olav Olsen Tjølle	857	3 3 2 3 2 3 2 3
2	Johan Olsen Sæbø	852	2 2 3 3 2 2 2 2
3	Lars Klæboen Oldemo	851	2 3 3 3 3 2 2 2
4	Torgeir John Klæboen	850	2 2 2 2 2 2 2 2
5	Per Klæboen Oldemo	849	2 2 2 2 2 2 2 2
6	Hanna Klæboen Oldemo	848	2 2 2 2 2 2 2 2
7	Johan Klæboen Oldemo	847	2 2 2 2 2 2 2 2
8	Jens Klæboen Oldemo	846	2 2 2 2 2 2 2 2

UTDRAG FRA SØBYGDENS UNGDOMS- FORENINGS PROTOKOLL FRA 1892

Originaltekst. (I.Forsberg).

Søndagsaften den 28. Januar 1892 afholdtes møde i Søbygdens Ungdomsforening, hvor der af Lars Grindstad var fremsatt til forhandlingemne; Forslag til indførelse af Refferent i Klæbo Herredsstyres Møder. Til ordstyrer valgtes L. Grindstad.

Emnet indleddes af Forslagsstilleren med et faaredrag hvori han søgte at fremheve nødvendigheden af en saadan, da vi i alle tider har været uvidende om hvad Herredsstyrelsen har faaretaget til Bygdens fremskrit og beste. Tal. syntes ikke det var hensigtsmessigt at Bygdens offentlige møder og dens forhandlinger lenger skulde være en hemmelighed for Herredet indbyggere. Nevnte Ligningsloven af 1891 som ikke blev efterfulgt av Bygdens Myndigheder, hvilket efter hans mening er en skrigende Urettferdighed imod den Arbeidende klasse. Tal. henstillede til Forsamlingen at Udtale sig, og Diskussionen blev livlig.

John Grindstad udtalte at han syntes det var det beste og hensynsmessigste at Herredsstyrelsen selv sørget for Refferent, og opførte de Udgifter som kom i forbindelse, med paa Bugettet.

O. Svaan; hvor der behøves Refferent der er det selvsagt at der maa være nogen som Taler, men i Klæbo Herredsstyre er det ingen saadane. Der hvisker dem i Ørene paa hverandre sig mand og mand imellem, og saa til Afstemning. Tal. oplyste at der engang blev gjort et forsøg paa at Refferere, men Resultatet blev at det ikke kom for Offentligheden og som saaledes vilde der blive høist vanskeligt at være Refferent.

Ole Sæther. Udtalte at det vilde være et stort fremskrit for Bygden om en saadan indretning kom istand. Thi dermed kunde man settes istand til å føre en slags kontroll med Bygden Offentlige Mænd og kunde saaledes med en bedre Overbevisning gaa til valg paa saadane. hvad vanskeligheden for Refferenten angaar, troede tal. at det maatte nog være overkommeligt, dog var der sikkert at dette vilde møde adskillig modstand, saa at vedkommende nok maatte vær i besiddelse baade af geni og tygt skind.

John Sagen; Efter udtalelsene lader det til at det vil blive den største vanskelighed at finde manden som skal udføre dette Arbeide. at sende en Uldpauk det nyttet ikke. Da maa der heller blive en som er farvet i deres egen farve. Hvad Udgifterne angaar maate der vel ikke blive saa farligt, den kunde man Dekke paa mange maader, f.ex. ved at tage nogle ører af vær som vilde være tilstede ved oplæsningen af Refferaterne, og en del kunde en ogsaa tage af Foreningens kasse.

– Hvad Styrelsen her i Klæbo angaar sa har ingen tiltro til dem, den har ingen ting Udrettet. Dem bytter Bestillinger imellem sig som dem selv synes, saa det havde været paa sin plads at dem har blevet grundligt efterseet i sømmerne. Mit forslag er at vi faaer Refferent, og det vi ikke kan tilveiebringe til hans aflønning af privat vei, det faar tages af Foreningens kasse.

Ole Svaan: At refferere vilde ikke blive et saa stort Arbeide da Herredsstyrelsemøderne aar om andet er indskrenket til kun 4 pr.aar, men man maate naturligtvis ogsaa tage en del afskrifter, det vilde blive betydeligt mer arbeide. Dog er jeg tilbøielig til at hylde John Sagens forslag, det vilde falde billigt. Det måte vel altid findes et par mand inden Foreningen som kunde udføre dette Arbeide.

John Grindstad: Troer ikke at der behøves saa store Evner hos den som skulde Refferere. dem er omtrent enstemmig alle sammen i Styrelsen, saa det er snart gjort. At tage af Foreningens kasse og dekke udgifterne, det vil jeg for min del ingenlunde gaa med paa, og dessuten vilde jeg stemme for at Refferaterne blev rykket ind i en Avis.

O. Svaan: det er indtressant at lade andre faa høre lit ifra sig ogsaa, men til et forsøg tror jeg at vi har det for os selv. Siden kunde vi komme lenger.

Folk vilde da følge bedre med, og faa lit mer kundskab om Bygdens anliggender.

Ole Sæther: At tage af Foreningens kasse for at dække Udgifterne det er ikke heldigt. Bedre var det om Refferaterne kunde bringe en liden skjærv ind i kassen. Dette kunde gaa til paa den maade at Foreningen paa sine vegne leiet Refferent og sørget for abonenter paa Refferaterne, jeg skal nesten forsikre at der vilde blive saa mange Abonenter at Foreningens kasse visseligen ikke vilde svinde, men vokse lit. Dog bør de Refferaterne indrykkes i en Avis og denne kunde da Foreningen holde om man blev enig om det.

O. Svaan Bemerkede hertil: Om ikke Foreningen spesielt skal holde de Blad, saa vilde maaske af den grund mange af Medlemmene holde det, men at sende et saadant Refferat til en Avis vilde volde Refferenten adskilligt bryderi med Renskrivning og andet, som han kunde spare sig dessuden.

Lars Grindstad; foruden at dette vilde volde adskil-

lig vanskeligheder, var det mange maader at gjøre det paa, men vi fik se til at velge den bedste. At tage af Foreningens kasse og lønne Refferenten med, var efter hans mening forkasteligt. Tal. hadde gjort sig en mening om hvorledes det helst burde aarnes. Refferenten maatte være privat, maatte ikke have noget baand ifra Foreningen og heller ikke Foreningen ifra ham. Refferenten maatte selv sørge for sin aflønning, paa den maade at han skaffet sig Abonenter i Kredse og afskrive et Refferat for hver Kreds. dertil maatte man helst forskaffe sig et Aftryknings Apparat. Refferatet maatte da Cirkulere inden Kredsen, han kunde ikke troe at mange vilde krumpe sig for at betale 50 øre Aarlig for at faa læse et saadant Refferat.

John Grindstad vilde ikke gaa med paa dette forslag, han troede at dette var fuldt ud forkasteligt, en saadan Cirkulær som Grindstad talte om vilde blive aldeles udslit. Tal. forsvarede sin forrige udtalelse som Ufravigelig!

John Grindstad forklarte at i Selbo havde dem Praktiseret denne Metode, men det gik ikke, det samme vilde blive tilfældet her.

L. Grindstad udtalte at det netop ijennem denne Metode at Selbo havde Arbeidet sig op til egen Avis. Troede at sit forslag var det ene Riktige.

John Sagen: Det høres du som at det begynder at blive farligt. Jeg for min del er ikke minste frygtsom for de herrer som sidder i Herredsstyrelsen. Herredsstyret er for Folket og ikke Folket for dem, vor Forening maa Forts. side 41

	14	50
	3	70
21	Barnd. Feigen	50
23	Ragnvit Hasseth	25
1	Estil Svobak	50
11	Ole C. Bjørklimark	50
18	Poul J. Brøttvold	50
Septbr 13	Andreas Feigaas	50
30	Ingeborg Feigaas	25
Novemb 7	Nils Grindstad	50
21	Ole Tangvaal	50
Desemb 2	Torsten Grindstad	50
Desemb 31	Indkomsterne kontigert ind med	24,90
	Derifra udgift	14,12
	I kassen	10,58

	1	10
	2	20
	2	50
	1	30
	2	2
Novemb 7	Paskring	50
16	2 ^{de} Halvaar for blaet	
	Husmoderen	1 13
	2 for 1 ^{ste} - Lønsumme	
	Blad	2 23
Desemb 13	1 Lampe med	
	Oli	2 20
Desemb 20	Beløbt for Brøgn	
	til for manden - bladet	2 30
Desemb 31	Paskring	50
		14,72

RAMLO TRANSPORT AS

TANEMSFLATA, KLÆBU - 7549 TANEM
TLF : 72 83 27 60 - FAX : 72 83 23 99

Vi leverer alt innen sand, grus, pukk,
singel og matjord
Vi utfører også maskinflyttinger, masse-
transport og snøbrøyting
Vi leier ut containere og hjullastere til
forskjellige formål.

Har du strøsand for vinteren?

KONTAKT OSS FOR TILBUD.

Roar: 900 66 200 - Stein Kåre: 950 78 000
www.ramlo-transport.no - firmapost@ramlo-transport.no

KLÆBU TAXI

Tlf. 72 83 29 30

**UTFØRER OGSÅ TRANSPORT
MED MINIBUSS**

Skal du reise til Syden fra Værnes?
Kontakt oss om transport.

Selli Rehabiliteringssenter AS er en rehabiliteringsinstitusjon gruppe 1 innen spesialisthelsetjenesten. Senteret ligger i Klæbu 18 km sør for Trondheim.

Vi driver aktiv og tverrfaglig rehabilitering av pasienter bla innen ortopedi, revmatikere, kroniske ryggplager, hjerte/kar og lungesyke.

I samarbeid med Lungeavdelingen på St Olavs

Hospital driver vi rehabilitering av kronisk lungesyke.

Institusjonen har et godt utviklet kvalitetssystem og er

ISO sertifisert.

Vi har en godt utstyrt fysisk avdeling og trenings-

basseng med 34°, døgnbemannet sykepleieavdeling

og et kjøkken som lager variert og god mat.

I samarbeid med pasienten utarbeides individuelle
behandlingsmål for oppholdet.

Vi har allmennlege, ortoped og lungelege tilknyttet institusjonen.

Søknad sendes på RTV-blankett 2.26 til Selli Rehabiliteringssenter AS,
7540 Klæbu. Ta kontakt hvis du har noen spørsmål, telefon 72 83 43 00

Selli

Rehabiliteringssenter AS

coop prix

Åpent 8-23 (8-21)

**3% kjøpeutbytte
for TRONDOS-
medlemmer**

faa have baade den glede og Ære af faa høre hvad den ærede Herredsstyrelse udretter, hvad got dem gjør for os og andre.

L. Grindstad troede sig ikke bevist at have udtalt nogen Frygt for Herredsstyrelsen, det var kun hans mening at sørge for at ikke denne Forening skulde blive indviklet i disse adfærter.

John Grindstad. Det var ikke min mening at det skulde blive til sorg, men netop til glede for Herredsstyrelsen.

Andreas Grindstad syntes at dette maatte blive heldigst at Foreningen sendte densamme til at Refferere i Herredsstyret, som fungerte som Refferent i Foreningens møder. Skulde han have betaling saa maatte dette blive ved frivillige bidrag, men helst fik han gjøre det gratis. Det maatte i saa fal anskaffes en Protokol til at føre Refferaterne i. Skulde det vise sig at vi fik nogen indtægt af Refferaterne, saa maatte dette tilfalde Foreningens Kasse.

Ole Sæther. Det er for meget arbeide for Foreningens Refferent. Ved at stemme for A. Grindstads forslag vil man legge Sten paa Byrden og vil derved resekere at ingen Refferent faa. verken i eller udenom Foreningen. vilde ikke gaa med paa verken A. eller L. Grindstads forslag. Bege maatte være forkastelige, troede ikke det vilde hjelpe for en privat mand at komme med andragende til Herredsstyret om at faa Refferere, da vilde det have mer vegt om et saadant kom fra en Forening. efter af L. Grindstad fremsatte forslag om 50 øre i Abonentpris, vilde (det) vist ikke være nogen Resiko for Foreningens kasse, at holde Refferent i Foreningens navn, troede det heller vilde forøge kassen. Skulde der være nogen Refferent maatte det blive Foreningen som sendte den.

John Sagen. Vi maa være os selv nærmest. Hvem vet hvem det skal ramme, vi maa have en som faar fast betaling for sit bryderi, og han maa være ansvarlig for Refferaternes korrekthed. Dett vil blive en saa liden Udgift for Foreningen, først vi og siden andre.

Nils Aftret syntes det var noget rart at faa høre at Herredsstyret holt blot 4 møder om Aaret, dette maatte være noget for lidet for en Bygd. vilde stemme for at der indtages flere nyheder fra forskjellige hold i Bladet ellers maatte det blive for lidet, - og ikke noget at betale for.

L. Grindstad. Foreningen bør ikke have noget med Refferenten at gjøre, han bør ikke være dennes Eien-dom, maa have frie hender og være aldeles privat. Tal. troede at Abonenterne maatte blive tilstrekkelige til at dekke udgifterne, hen- viste til sine foregaaende udtalelser.

Ole Sæther. Det er ikke nødvendig at sidde her og diskutere ting som er privat for Foreningen, det kommer mig besynderlig for, først at faareslaa et samtale emne, og siden komme med saadane Udtalelser som tyder paa at det er sag som ikke paa nogen maade skal vedrøre Foreningen. Skal ikke foreningen holde Refferent i sit navn, saa behøver vi ingenlunde her diskutere hvad en privat mand skal faaretage sig.

L. Grindstad vilde fastholde sit forslag. Troede ikke det kunde gjøres paa nogen anden maade, og vilde ikke gaa med paa at foreningen skulde holde nogen Refferent. det havde Tal. aldrig hørt af nogen forening, det vilde blive en skamplet for Foreningen.

Ole Sæther udtalte sin forundring over at dette skulde blive nogen skam for foreningen, vilde heller blive fremskrit. Troede heller ikke at nogen privat vilde begynde med dette. Med en forening var det annerledes. Ole Svaan troede at der var mange som vilde undra (sig) for at sidde i et saadant møde og Refferere paa egen Hals, vilde ikke stemme for at Foreningens midler benyttedes til et saadant Øiemed, kunde ikke øine nogen fare i at Foreningen holdt Refferent, men troede at det kunde være at begynde med, kom vi længere var det got.

Ole Ellingsen var som Kasserer meget red for Kassen, saa han vilde ikke anbefale den til Brug, men for at gjøre et forsøg skulde vi faareløbig tegne Abonenter, saa saa vi strax resultatet enten det vilde betale umagen eller ikke. Jeg frygter for om vi skulde tage af kassen, saa vilde vi skremme Kvindfolkene ifra os. Dem har vel ingen interesse for hvad Herredsstyret faaretager. John Grindstad: det skal du ikke sige, det er ogsaa for Damer, snart nu faar dem Stemmeret og da faar dem brug for Refferaterne.

John Sagen tilbød (sig) som Foreningens Formand at Andrage Herredsstyrelsen om tilladelse til at komme med Refferent og siden besørge det første Refferat uden Udgift for Foreningen. Dette skulde gjøres til en prøve, og derpaa faa tegnet abonenter, alt paa foreningens vegne!

Dette møtte en hardnakket modstand af L. Grindstad som udsatte sig for sit eget forslag. Dette foranledigede en skarp diskution imellem L. Grindstad paa denne side og Ole Sæther, O. Svaan og John Grindstad paa den anden, under hvilkender to gange blev opfordret til afstemning, hvilket viste sig at de sidst nevnte havde Majoriteten paa sin side, uden at det ble taget til følge. Neste møde besluttedes afholdt førstkommende 14de. Februar paa sedvanligt Tid og Sted.

Mødet Hævet.

Ole Sæther, sekretær

SOLDAT- ATTEST 1795

Aret er 1795
og "Hans
Kongelige

Majestæt til Danmark og Norge" var Christian VII. På grunn av kongens psykiske lidelser ble alle regjeringsbeslutninger i hans tid foretatt av forskjellige rådgivere, og fra 1784 og frem til hans død i 1808 var det sønnen, senere kong Frederik VI, som fungerte som kongelige overhodet.

Georg Frederik von Krogh, født i Trondheim i 1732, var "General af Infanteriet, Ridder og Kammerherre, Commandant over Tronhjemske Fæstninger, samt Oberste og Chef for det første Tronhjemske National Infanterie Regiment".

Guldbrand Olsen Boland ble i 1795 dimitert fra "Det Melhuuske Infanterie Compagnie" hvor han hadde tjenestegjort i 10 år. Som erkjennelse for hans innsats mottok han denne attest fra Georg Frederik von Krogh. Attesten befinner seg på Hyttsagen, og bærer preg av å være over 200 år gammelt. Papiret er gulnet, litt slitt i kanter og bretter, og lakkseglet er delvis borte.

Hvem var Guldbrand Olsen Boland og hvordan havnet det på Hyttsagen?

Guldbrand var født i Melhus i 1761, og var ifølge folketellingen i 1801 "husmand med jord" på Bolland på Flå. Han var gift med Brynild Olsdatter og de fikk fire barn, blant dem Magnhild, født 1815. Hun giftet seg 19. juni 1845 med Peder Jonsen fra Korsmoen i Klæbu. Ifølge kirkeboka bodde han da på Moen gård.

Hyttsagen var husmannsplass under Moen og hadde ligget ubrukt i mange år. I 1846 inngikk Peder og Magnhild "husmandskontrakt" med Haldor Knutsen på Moen om bruk av Hyttsagen og flyttet dit. Kontrakten er fremdeles å finne på Hyttsagen.

Guldbrand Olsen Boland døde på Flå i 1838. Magnhild må ha tatt vare på dette dokumentet etter sin far og hatt det med seg da hun kom til Hyttsagen.

Transkript No. 26

Hans Kongelige Majestæts til Danmark og Norge bestalter General af Infanteriet, Ridder og Kammerherre, Commandant over Tronhjemske Fæstninger, samt Oberste og Chef for det første Tronhjemske National Infanterie Regiment,

Jeg Georg Friderich von Krogh,

Gjør hermed vitterligt, at nærværende, den Mandhavte Guldbrand Olsen Boland født udi Tronhjems Amt, nu 34 Aar gammel ved det mig allernaadigst anbetroede Regiment, under Det Melhuuske Infanterie Compagnie udi 10 Aar, som Soldat i Logds NO 86 haver tjent, og udi saadan Tid, ved alle forefaldne Leiligheder, efter sin aller underdanigste Pligt, forholder sig ærlig og troe, som det en ærekjer og tapper Soldat sømmer og anstaaer; men ... ?.. ?.. og Dimiteres til Landeværn

Saa meddeeles ham herved hans velfortjente ærlige Afsked; og er dernest til alle og enhver, Militaire og Silvile Betjenter, min tjenst og venlige Anmodning, at de ham ej allene overalt til Lands og Vands fri og ubehindret ville lade passere, men endog, for hans gode Forholds Skyld, al god Villie og Befordring bevise; hvilket jeg mod enhver, efter Stand og Vilkaar, i andre Tilfælder igjen at erkjende mig erbyder.

Sessionsstedet, Melhuus
den 16de May 1795.

Georg Friderich Krogh (sign)

Bakside:

Utslettet af Landværn Ruller 3. Dber 1800
Hornemann Wibe (sign)

FLØYTING I TANGVOLLELVA 1949

Av Sverre Gjølgali

I en periode etter siste krig ble det drevet frem mye virke fra Tangvollaldalen, som er et stort og skogrikt område. Eneste mulighet for transport var elva som hadde flere vanskelige partier med fosser og steiner store som hus midt i elveløpet. Noen av steinene ble sprengt bort for å få elva litt snillere. Fra krigens slutt og til først på femtitallet, ble det avvirket mye skog i dette verdifulle området. AS Ila Bruk, som hadde kjøpt alt utblinnet virke i Tangvollaldalen, sto her foran en formidabel oppgave.

Det ble satt opp mye skogshus, og gamle seterbu-er ble påbygget for å huse kokker og skogskarere. Tømmeret som vart hogd, ble lagt på gunstige plasser langs elva for å lette fløytinga.

AS Ila Bruk hadde planer om å fløyte alt tømmeret frem til Selbusjøen, for deretter å slepe det til Brøttem. Her skulle det tas opp og kjøres på lastebil til Trondheim, for avvirkning på Sør-Trøndelags mest moderne sagbruk, som AS Ila Bruk var eier av.

Tre demninger i vassdraget skulle sørge for nok vatn til fløytinga, det var fremdeles mye snø i fjellet, og alt lå godt til rette for et bra resultat.

Rundt 20. mai ble de første stokkene rullet på elva og 8-9 mann står klare til å følge tømmeret ned til sjøen.

Tangvolla er ingen god elv å fløyte tømmer i, den har tre vriene fosser, og skulle tømmeret sette seg fast her kunne det få store økonomiske følger.

Brumfossen var første hinder på vei mot sjøen og ikke overraskende satte en god del tømmer seg fast midt i fossen. Her måtte damvatnet stenges av, skulle det være mulig komme til å arbeide.

Det ble mange timers draging av stokker før det hele løste seg opp.

Etter to dagers arbeid var elva rensket ned til Stordalen. Karene var slitne og "basen" ga ordre om at det skulle være mat og hvile. Klokka var 8 på kvelden, og det ble laget et stort bål på elveøra i Stordalen. Etter å ha spist og fått litt varme i kroppen, var det flere som laget seg granbarseng og la seg inntil bålet for å tørke seg.

På grunn av klarvær ble det minusgrader utover natta, og klærne som vendte bort fra varmen ble stivfrosset.

Det ble stadig lagt mer ved på bålet for å holde frosten på avstand. En må vel kunne si at det å være en fløyter krever sin mann.

På en eller annen måte hadde en stor stokk blitt hengende igjen på en svær stein midt ute i elva.

En liten tett plugg av en Selbygg, 1,65 høy, mente at en så stor stokk måtte være med.

Han tok tømmerhaken og vasset ut i elva, tross i advarsel om at elva var for stor, men Selbyggen fikk fjernet stokken og kommenterte det hele med at elva è da tørr...

Etter et lite møte ble det bestemt at fløytinga skulle fortsette kl 04:00, for da ville det være fullys dag igjen. Siste halvtimen ble det drukket mye kaffe og flere prøvde å stelle litt med de store vann- blemmene i håndflata.

Tømmerhake, isvatn og kva er ingen god kombinasjon, og her kan en lett få såre hender.

Storfossen står for tur. Den er ca. 30 m høy og har ei stor gjettegryte og ei kraftig bakevje som ikke vil gi slipp på tømmeret. Det står ei kraftig regntåke ut fra fossen som gjør arbeidet ubehagelig og det byttes mannskap ofte. Ut på morgenkvisten er Storfossen rensket, og mannskapet trekker seg bort fra elva for å gjøre opp bål, og slik at alle kunne få påfyll av mat.

Et kraftig bål foran en bergvegg gjør at det blir godt og varmt, og aldri har vel kaffe og brødskiver smakt så godt. Vi tar oss god tid nå for å ta igjen oss litt, mannskapet har jobbet hardt.

Den tidligere nevnte selbyggen drar plutselig et saulår opp av sekken, som er helt gult av fett, men han trekker slirekniven og skjærer elegant bort det gule fettet. Til alt overmål har han hjembakt flatbrød i sekken.

La dette være prototypen på en god fløyter.

Etter hvilen står Grytfossen for tur. Den er det siste hinder på vei mot sjøen. Her får vi oss en meget behagelig overraskelse, det finnes ikke en stokk i fossen.

Kl. 10:00 er alt tømmeret kommet inn i lensa og gjort klart for sleping.

Tangvollelva har også båret frem noen m³ tømmer fra Selbu, som det var naturlig å fløyte i dette vassdraget.

Ellers er alt tømmer tatt ut av Brukseier Tønne Huitfeldt sine eiendommer i Tangvollaldalen.

Gravhaug på Brøttem

Det er bekreftet av Vitenskapsmuseet at det er flere gravhauger på Brøttem. Gravhaugen som er avbildet er en av flere som ligger på Brungmarkasida av Selbusjøen, rett overfor Brøttem gård. Flere hauger er nok utsatt for plyndring fra tidligere tider, men det kan også være hauger som har noe innhold intakt.

Det vil nok bli videre arbeid med gravhaugene, men dette er ikke tidfestet.

Redaksjonen kommer tilbake med mer informasjon når dette foreligger.

Foto: Jan Rich. Buch

Historiebladets oppgave er å formidle glimt fra eldre tider

Vi i redaksjonen er derfor avhenging av tips og stoff fra leserne. Har du gamle brev liggende på kistebunnen, dokumenter som kan være av interesse eller fortellinger om levevilkår og livsformer i eldre tider, så ta kontakt med noen av oss i redaksjonen.